

DEALBHADH PRÒGRAM CPD AIRSON OBAIR CHOIMHEARSNACHD GHÀIDHLIG
CR 12-07

Aithisg rannsachaidh airson Bòrd na Gàidhlig
Am Màrt 2013

Sgioba Rannsachaidh

Gillian Munro, Michelle NicLeòid, Iain Mac an Tàilleir, Timothy Currie Armstrong,
Lèirsinn: Brian MacDonald, Maria Ruiseal, Seònaid NicLeòid

Sabhal Mòr Ostaig-OGE agus Oilthigh Obar Dheathain, ann an co-obrachadh le Soillse

Structar na h-aithisg

1. Ro-ràdh

1.1. Co-theagsa

2. Dòighean-rannsachaidh

2.1. Ro-ràdh do na trì pàirtean san rannsachadh

2.2. Na ceisteachain

2.3. Na h-agallamhan

2.4. Sgrùdadh air trèanadh a tha ri fhaotainn

3. Toraidhean 1: Ceisteachain

3.1. Prìomh fheartan an luchd-fhreagairt

3.2. Trèanadh a chaidh a dhèanamh/a thathas a' dèanamh

3.3. Eòlas bho obraichean/trèanadh air leasachadh coimhearsnachd no leasachadh cànan

3.4. Ùidh ann an trèanadh

3.5. Iarrtas a thaobh modh-libhrigidh/àite-trèanaidh

3.6. Poileasaidhean, cothroman trèanaidh agus buidseatan

3.7. Beachdan air leasachadh chothroman trèanaidh gu nàiseanta

3.8. Co-dhùnaidhean

4. Toraidhean 2: Agallamhan

4.1. Ro-ràdh do na h-agallamhan

4.2. Trèanadh a tha ri fhaotainn an-dràsta, agus deòin trèanadh a ghabhail os làimh

4.3. Sgilean a th' ann agus a tha a dhìth - prìomhachasan

4.4. Maoin, poileasaidhean, co-obrachadh agus siostaman-taice

4.5. Co-dhùnaidhean

5. Toraidhean 3: Cothroman trèanaidh: leasachadh cànan/coimhearsnachd

5.1. Dòighean obrach

5.2. Iomradh air na cùrsaichean

5.3. Co-dhùnaidhean

5.4. Clàr de na Cùrsaichean

6. Molaidhean

6.1. A' leasachadh proifeiseantachd

6.2. Prògram Solarachaidh Trèanaidh

Tùsan

Pàipear-taice A: An Ceisteachan

Pàipear-taice B: Ceistean nan agallamh

Pàipear-taice C: Buidhnean a fhuair ceisteachan/a thill e

1. RO-RÀDH

1.1. Co-theagsa

Tha *Plana Cànain Nàiseanta Gàidhlig 2012-17* ag ainmeachadh leasachadh na Gàidhlig san àite-obrach agus sa choimhearsnachd mar dhà de na prìomhachasan leasachaidh airson nan còig bliadhnaichean ri teachd. Tha Bòrd na Gàidhlig airson is gum bi tuilleadh chothroman aig daoine gus a' Ghàidhlig a chleachdadh san àite-obrach agus sa choimhearsnachd agus thathas ag iarraidh na sgilean cànain - is na sgilean eile a tha a dhìth airson a bhith a' conaltradh agus ag obair le daoine eile - a leasachadh agus a leudachadh. Leis a' chuireadh gu tairgse airson a' phìos rannsachaidh seo, agus mar a sheall rannsachadh aig an Dr Michelle NicLeòid air feumalachdan trèanaidh oifigearan leasachaidh coimhearsnachd (2011), tha e soilleir gu bheil iarrtas agus feum ann air cothroman trèanaidh, an dà chuid airson eisimpleirean is eòlas ùr fhaighinn, agus airson misneachd a thogail am measg an luchd-obrach.

Ma tha trèanadh gu bhith feumail, bha feum air rannsachadh air (am measg eile):

- dè cho mòr is a tha an t-iarrtas air trèanadh?
- dè an t-eòlas is sgilean a tha daoine ag iarraidh?
- dè an t-eòlas is na sgilean a tha aig daoine mar-thà a tha an sàs ann an leasachadh aig ìre na coimhearsnachd agus san àite-obrach?
- dè an t-eòlas is na sgilean a bharrachd a tha iad ag iarraidh agus, nam beachd fhèin, air a bheil iad feumach?
- ciamar/cuin/càite an gabhadh trèanadh libhrigeadh agus cò leis?
- dè na teisteanasan/an t-eòlas a tha a dhìth airson gach seòrsa trèanaidh?
- agus dè na cosgaisean a bhiodh ann?

Chaidh seo a dhèanamh leis a' phìos rannsachaidh seo.

Tha e fìor chudromach gum bi Bòrd na Gàidhlig a' cruinneachadh an t-seòrsa dàta seo agus a' co-òrdanachadh iomairtean gus trèanadh a thoirt seachad do bhuill is luchd-obrach nan diofar bhuidhnean, oir cuiridh luchd-obrach sgileil, misneachail, proifeiseanta gu mòr an uair sin ri brosnachadh na Gàidhlig sna coimhearsnachdan is àiteachan-obrach, agus mar sin, cuiridh a h-uile duine, aig gach ìre, ri amasan *Plana Cànain Nàiseanta Gàidhlig 2012-17*.

Tha an aithisg seo a' mìneachadh toraidhean rannsachaidh dha na prìomh cheistean aig Bòrd na Gàidhlig a thaobh trèanaidh a th' ann do bhuidhnean agus a bu chòir a bhith ann. 'S ann mu dheidhinn seo a tha an còrr den aithisg seo.

Bithear a' bruidhinn san ath chaibideil mu na dòighean-rannsachaidh a chaidh a chleachdadh, ach bu chòir ainmeachadh gun d' fhuairidh ìre-fhreagairt glè mhath: thàinig 41 ceisteachain air ais à 50 a chaidh a sgaoileadh (82%).

A' togail air an rannsachadh, tha an aithisg seo a' moladh prògram LDL (CPD) a bhiodh freagarrach airson luchd-obrach a tha an sàs ann am Planadh Cànain. Tha e cuideachd a' toirt beachdan an luchd-rannsachaidh air an fheum a bhith a' brosnachadh proifeiseantachd agus, mar sin, a' togail misneachd ann an leasachadh cànain is coimhearsnachd na Gàidhlig.

Tha sinn fada an comain nam buidhnean a dh'aontaich agallamhan a dhèanamh is ceisteachan a lìonadh. Bu mhath leinn cuideachd taing a thoirt do dh'oifigear a' Bhùird, Dàibhidh Boag, a bha na chomhairliche dhan phròiseact, fhad 's a bha an rannsachadh ga thoirt gu buil.

2. DÒIGHEAN-RANNSACHAIDH

2.1. Ro-ràdh do na trì pàirtean san rannsachadh

Roinneadh an obair na trì pàirtean, a rèir tairgse rannsachaidh a' Bhùird. Bha am Bòrd ag iarraidh sgrùdadh air feumalachdan trèanaidh bhuidhnean le luchd-obrach pàighte agus saor-thoileach, agus chruthaichheadh ceisteachan a rachadh sa phost gu buidhnean (50), agus chruthaichheadh liosta de cheistean airson aon agallamh leis gach seòrsa buidhne (4). Dh'iarraidh cuideachd rannsachadh air na cùrsaichean a th' ann cheana a ghabhadh cleachdadh ann an trèanadh, agus chaidh seo a dhèanamh le rannsachadh air an eadar-lìon agus le fònadh airson tuilleadh fiosrachaidh. Roinneadh an obair agus ghabh Michelle NicLeòid na h-agallamhan os làimh; làimhsich Iain Mac an Tàilleir agus Tim Armstrong an rannsachadh air cùrsaichean a th' ann cheana; agus làimhsich Gillian Rothach agus sgioba rannsachaidh Lèirsinn rannsachadh le ceisteachain. Chuir gach ball den sgioba ri cruthachadh ionnsramaidean rannsachaidh agus ri deasbadan air na toraidhean, ach ghabh gach duine stiùir air sgrìobhadh nan toraidhean fo chaibideilean 3, 4 agus 5. Thugadh na trì dòighean-rannsachaidh agus toraidhean an rannsachaidh còmhla sna molaidhean ann an Caibideil 6. Chuir oifigear a' Bhùird, Dàibhidh Boag, ri coinneamhan sgioba le beachdan feumail.

2.2. Na ceisteachain

Thaghadh 50 buidhinn a tha an sàs ann an ath-bheothachadh na Gàidhlig. Tha plana cànan aig a' mhòr-chuid agus mar sin, le planaichean air mar a bhios iad a' libhrigeadh agus a' leasachadh sheirbheisean don Ghàidhlig agus a' leasachadh sgilean obrach gus am plana a chur an gnìomh. Shaoil an sgioba gu bheil co-dhiù ceithir diofar sheòrsachan de bhuidhnean ann agus gum biodh e iomchaidh sampall co-ionnan a thaghadh bho gach buidhinn.

Leis mar a bha am Bòrd airson coimhead air feumalachdan bhuidhnean le luchd-obrach pàighte agus neo-phàighte, agus air buidhnean sa bhaile mhòr agus air an dùthaich le daoine pàighte agus neo-phàighte, chaidh ceistean a dhealbha a rèir nam feartan seo.

Chaidh freagairtean nan diofar bhuidhnean an cur ann an dà bhuidheann a rèir de seòrsa bhuidhnean a th' anna: Buidheann 1 - ùghdarrasan phoblach (a' mhòr-chuid sa bhaile-mhòr), agus Buidheann 2 - buidhnean leasachaidh (a' mhòr-chuid air an dùthaich). Tha na toraidhean bho na ceisteachain stèidhichte air coimeas eadar an dà bhuidhinn seo. Bha e doirbh sgaradh ciallach a dhèanamh eadar buidhnean a tha ann an àiteachan dùthchail seach sa bhaile mhòr, oir tha gu leòr de bhuidhnean ann a tha a' dèanamh obair san dà chuid, m.e. CnaG, le prìomh oifis ann an Inbhir Nis, agus luchd-obrach sna h-Eileanan, tìr-mòr, agus sna bailtean. Ach chunnacas pàtran gu math soilleir gu bheil na buidhnean poblach/nàiseanta cha mhòr uile stèidhichte ann am baile mòr, ged a bhios iad ag obair cuideachd air an dùthaich, agus gu bheil a' mhòr-chuid de bhuidhnean carthannais/saor-thoileach air an dùthaich. Chleachdadh an

sgaradh seo san anailis air ceisteachain mar dhòigh air faighinn gu sgaraidhean eadar baile/dùthaich.

Gus amasan a' Bhùird a choileanadh, chaidh an ceisteachan a roinn na cheithir pàirtean, le ceistean a' sùileachadh gun taghadh an duine a bha ga lionadh aon taghadh à liosta: fios mun bhuidhinn (luchd-obrach, seòrsa obraichean, àireamhan airson luchd-obrach pàighte/neo-phàighte); trèanadh sa bhuidhinn an-dràsta gus ìre trèanaidh an-dràsta a thomhas; iarrtas air trèanadh; agus neart bheachdan mu thrèanadh, a' cleachdadh sgèile Likert. Bha cothrom aig daoine barrachd a sgrìobhadh air cuspair sam bith aig an deireadh.

Às dèidh dhan sgioba an ceisteachan aontachadh, chaidh iarraidh air Bòrd na Gàidhlig litir taice a chur ris gus feuchainn ri àireamh tillidh nan ceisteachan àrdachadh. Thugadh sìneadh ùine cola-deug don fheadhainn nach do thill an ceisteachan taobh a-staigh cola-deug. Dh'fhòn neach air an sgioba rannsachaidh gu buidhnean nach robh air an ceisteachan a thilleadh aig a' chiad chothrom, agus thàinig barrachd cheisteachan a-steach air sgàth seo. Thàinig 41 à 50 ceisteachain air ais (ìre freagairt 82%). Fhreagradh a' mhòr-chuid de cheistean. Sna freagairtean bho beag-chuid nam buidhnean mòra, thugadh seachad àireamhan 'rounded', mar eisimpleir le àireamh luchd-obrach ma bha e sna mìltean. Fhuair cha mhòr an aon àireamh de cheisteachain air ais bho gach seòrsa buidhne agus mar sin, tha na toraidhean earbsach a thaobh riochdachaidh chothromaich de gach seòrsa buidhne.

Chaidh an dàta bho na ceisteachain a chur a-steach gu prògram SPSS, agus chruthaichheadh mòran chlàr le àireamhan fhreagairtean. Chaidh na clàr am mìneachadh a-rithist leis an neach-rannsachaidh.

2.3. Na h-agallamhan

Anns an tagradh mhol sinn gun cumamaid agallamhan le riochdairean bho cheithir buidhnean a bha a' dèiligeadh ri leasachadh na Gàidhlig agus/no leasachadh coimhearsnachd na Gàidhlig leis an tuigse gun cuireadh seo ri sgrùdadh fheumalachdan leis a' cheisteachan.

Co-cheangailte ri sgrùdadh nan ceisteachan chaidh na buidhnean a sheòrsachadh a rèir structair agus prìomh obrach (buidhnean Gàidhlig, urrasan leasachaidh coimhearsnachd, ùghdarrasan ionadail agus buidhnean poblach); ann an conaltradh le Bòrd na Gàidhlig chuir sinn romhainn gum biodh e iomchaidh nan robh na ceithir buidhnean ris an robh sinn a' cumail agallamh a' riochdachadh àiteachan dùthchail agus a' bhaile mhòir agus is iad Comhairle Baile Ghlaschu, Comhairle nan Eilean Siar, Comunn na Gàidhlig agus Stòras Uibhist na ceithir a chaidh a thaghadh.

Chaidh liosta de cheistean aontachadh leis a' bhuidhinn rannsachaidh gu lèir agus chaidh an cleachdadh anns gach agallamh, ged nach do chumadh ris na ceistean a-mhàin fad na h-ùine agus cead is fàilte air daoine bruidhinn san fharsaingeachd timcheall air a' chuspair.

Mus deach na h-agallamhan a chumail, chaidh innse do dhaoine cò ma dheidhinn a bha an rannsachadh agus carson a chaidh an taghadh airson pàirt a ghabhail ann: cuideachd chaidh foirmichean-cead airson agallamh a thoirt a-mach. Chaidh innse aig toiseach an agallaimh cuideachd gun rachadh an clàradh ach gum faigheadh com-pàirtichean cothrom sùil a thoirt air nòtaichean/tras-sgrìobhadh airson càil sam bith a cheartachadh.

Chaidh na h-agallamhan a chumail mar a leanas:

Comunn na Gàidhlig	Dòmhnall MacNèil	Ceannard	05.02.2013
Stòras Uibhist	Huw Francis	Chief Executive	07.02.2013
Comhairle nan Eilean Siar ¹	Dolina NicLeòid Dòmhnall Weir	Oifigear Poileasaidh Oifigear Taice na Gàidhlig	12.02.2013
Comhairle Baile Ghlaschu	Dòmhnall Mac a' Phì	Oifigear Leasachaidh na Gàidhlig	13.02.2013

2.4. Sgrùdadh air trèanadh a tha ri fhaotainn

Tha iomradh seo shìos air cothroman trèanaidh a th' ann do luchd-leasachaidh cànan agus/no coimhearsnachd a leigeas leotha cur ri an sgilean, agus le sin ri ìre proifeiseantachd an cuid obrach. Thathar mothachail, mus bi daoine uidheamaichte airson a dhol an sàs ann an dreuchd sam bith, gum bi feum aca air eòlas is fiosrachadh a dh'ullaicheas iad airson an dreuchd a choileanadh cho proifeiseanta 's cho fiosraichte 's a ghabhas.

Ann a bhith a' rannsachadh nan cothroman trèanaidh, bhathar mothachail gum feumadh cùrsaichean a bhith a' freagairt air feumalachdan luchd-leasachaidh cànan agus/no coimhearsnachd a tha ann an cosnadh eadar làn-ùine is pàirt-ùine ann an Alba. Air a' bhonn sin, chan eil iomradh an seo air cùrsaichean làn-ùine aghaidh-ri-aghaidh air sàilleabh 's nach eil e coltach gum faigheadh luchd-obrach fòrladh bhon dreuchd airson pàirt a ghabhail ann an cùrsa teisteanais, dioplòma, ceuma no iar-cheuma air a libhrigeadh air an dòigh sin rè bliadhna no nas fhaide. Chaidh cumail ri mìneachadh car cuingealaichte air "cùrsa" cuideachd, agus chaidh cùrsaichean a sheachnadh far nach robh eileamaid air choireigin de theagasg 's de mheasadh nan lùib, mar eisimpleir cùrsaichean fèin-stiùiridh ann an leasachadh coimhearsnachd. Mar an

¹ Bha luchd-freagairt bho Chomhairle nan Eilean Siar den bheachd gun robh e doirbh dhaibh na ceistean a fhreagairt as leth na Comhairle air fad seach gur e buidheann cho mòr a th' innte agus dh'fhaodadh gum biodh sgrùdadh mòr oifigeil a dhìth airson tuigse cheart fhaighinn air sgilean agus feumalachdan trèanaidh na Comhairle.

ceudna, chan eil iomradh air cùrsaichean a tha a dh'aona ghnòthaich ag amas air luchd-obrach ann am buidhnean-cobhair eadar-nàiseanta no air daoine a bhiodh ag obair gu ìre mhòr ann an dùthchannan neo-leasaichte an treas saoghail.

Ged-thà, tha iomradh an seo air cùrsaichean pàirt-ùine agus/no air astar, air an lìbhrigeadh tro mheadhan na Gàidhlig no na Beurla, an dà chuid an Alba 's thall thairis, air am biodh cothrom aig luchd-obrach a tha fhathast ann an dreuchd. Chaidh cùrsaichean eadar-nàiseanta a lorg le rannsachadh air-loidhne agus chaidh fiosrachadh a bharrachd a thrusadh tro phost-d no tro chòmhradh ri rianairean nan cùrsaichean air a' fòn.

A thaobh an rannsachaidh air làraichean-lìn oilthighean, cholaistean agus luchd-solarachaidh eile, bha e na dhùbhlann aig amannan fiosrachadh iomlan, mionaideach a lorg air cruth, prìs, cinn-latha, measadh agus lìbhrigeadh cùrsaichean. Chan eil e coltach gu bheil na h-oilthighean is eile dha-rìribh a' dealbhadh nan làraichean-lìn air dhòigh 's gu bheil e furasta do dhaoine air an taobh a-muigh fiosrachadh a lorg air cùrsaichean a bhios iad a' tabhann a bharrachd air an fheadhainn a tha ag amas air oileanaich aghaidh-ri-aghaidh làn-ùine.

3. TORAIDHEAN 1: CEISTEACHAIN

3.1. Prìomh fheartan an luchd-fhreagairt

Thaghadh 50 buidhnean, leis an aon àireamh, an ìre mhath, anns gach seòrsa buidhne. B' iad na buidhnean: buidhnean poblach, buidhnean Gàidhlig, ùghdarrasan ionadail agus buidhnean carthannais/saor-thoileach. Thilleadh 41 de na 50 ceisteachain (82%) a chaidh a chur a-mach. Rinn na buidhnean fèin-mheasadh a thaobh dè seòrsa buidhne a bh' annta.

Clàr 1: Na seòrsachan buidhne agus an àireamh de gach seòrsa

C02	Seòrsa buidhne	Àireamh bhuidhnean
	Buidheann Ghàidhlig	10
	Buidheann poblach	8
	Ùghdarras ionadail	10
	Buidheann charthannais	10
	Buidheann shaor-thoileach	1
	Eile	2
	lomlan	41

Tha Clàr 1 a' sealltainn gun d' fhuair eadhon freagairtean a bha a' riochdachadh gach seòrsa buidhne gu cothromach. Chuireadh na buidhnean a thill an ceisteachan fo dhà bhuidhinn: 'ùghdarrasan poblach', a bha a' gabhail a-steach bhuidhnean Gàidhlig, bhuidhnean poblach agus ùghdarrasan ionadail, agus chuireadh buidhnean carthannais agus buidhnean saor-thoileach còmhla mar 'buidhnean leasachaidh'. Chithear na toraidhean ann an Clàr 2.

Clàr 2: Àireamh bhuidhnean poblach agus choimhearsnachd

Seòrsa buidhne	Àireamh bhuidhnean
Ùghdarras Phoblach	20
Buidheann Leasachaidh	21
lomlan	41

Bha 14 de na 20 ùghdarrasan poblach stèidhichte sa bhaile mhòr, a' fàgail nach eil ach 6 ùghdarrasan poblach ann an àite dùthchail – agus bha na 4 dhiubh seo uile ann an Steòrnabhagh a tha na bhaile mhòr cuideachd. Dhe na dhà eile a tha 'dùthchail' (Dùn Phris is Gall-Gheindhealaibh agus Earra-Gaidheal agus Bòid) tha iad stèidhichte ann am baile mòr.

Mar sin, sna toraidhean, tha na h-ùghdarrasan poblach stèidhichte sa bhaile mhòr. Bha 16 buidhnean leasachaidh stèidhichte air an dùthaich agus cha robh ach 5 dhiubh anns a' bhaile mhòr.

Dh'fhaighnicheadh càite bheil prìomh oifis nam buidhnean, agus fhuair eadh na freagairtean a leanas. Bu chòir a bhith mothachail gum faod prìomh oifis a bhith aig buidheann ann an aon àite, ach oifisean no luchd-obrach a bhith sgapte ann an oifisean/sgìrean eile, m.e. CnaG no Bòrd na Gàidhlig.

Chithear ann an Clàr 3 far a bheil prìomh oifisean nam buidhnean.

Clàr 3: Far a bheil prìomh oifis na buidhne

C03 Àite	Àireamh bhuidhnean
Na h-Eileanan Siar	13
Inbhir Nis	6
Roinn na Gàidhealtachd	5
Glaschu/Dùn Èideann/meadhan na dùthcha	12
Earra-Ghàidheal agus Bòid	2
Àite eile an Alba	3
lomlan	41

Chithear ann an Clàr 3 gu bheil na prìomh oifisean nas cumanta anns na h-Eileanan Siar, air a' Ghàidhealtachd (a' gabhail a-steach Inbhir Nis), agus ann am meadhan na dùthcha sna bailtean mòra. Thathas am beachd gu bheil an sampall mar sin a' riochdachadh far a bheil na prìomh sgìrean/choimhearsnachdan/lìonraidhean Gàidhlig an-diugh.

Chithear ann an Clàr 4 mar a tha na h-àiteachan ainmichte ann an Clàr 3 air an sònrachadh a rèir 'baile' no 'dùthaich'.

Clàr 4: Prìomh oifis nam buidhnean sa bhaile no air an dùthaich

Baile / Dùthaich	Àireamh bhuidhnean
Baile	19
Dùthchail	22
lomlan	41

Chithear gu bheil beagan a bharrachd de bhuidhnean le prìomh oifis air an dùthaich seach sa bhaile mhòr - a rèir nam buidhnean fhèin.

Ann an Clàr 5, chithear a bheil poileasaidh cànan aig a' bhuidhinn:

Clàr 5: Poileasaidh cànan aig buidheann

C04 Poileasaidh cànan	Àireamh buidhne
Tha	30
Chan eil	7
Ag obair air	4
lomlan	41

Tha Clàr 5 a’ sealltainn gu bheil poileasaidh cànan aig, no gus a bhith aig, 34 de na 41 buidhnean; tha 7 buidhnean ann a tha gun poileasaidh cànan aca.

Cuideachd, is urrainnear a ràdh gu bheil a’ mhòr-chuid de bhuidhnean air a bhith an sàs ann am poileasaidh/planadh cànan sa bhuidhinn aca mar-thà, gu ìre air choireigin.

Tha an ath dhà chlàr a’ sealltainn nan àireamhan de dhaoine a tha ag obair co-dhiù pàirt den latha tro mheadhan na Gàidhlig.

Clàr 6: Daoine ag obair co-dhiù pàirt den latha tro mheadhan na Gàidhlig

C05 Àireamh dhaoine anns a’ bhuidhinn a tha ag obair tro mheadhan na Gàidhlig co-dhiù pàirt den ùine			
Buidheann	Àireamh luchd-obrach		Àireamh Buidhnean
	pàighte	saor-thoileach	
Buidheann Ghàidhlig	63	36	10
Buidheann phoblach	91	0	8
Ùghdarras ionadail	280	7	10
Buidheann charthannais	42	22	10
Buidheann shaor-thoileach	1	6	1
Eile	3	11	2
lomlan	480	82	41

Tha Clàr 6 a’ sealltainn gu bheil a’ mhòr-chuid de dhaoine san t-sampall seo, a chleachdas a’ Ghàidhlig airson co-dhiù pàirt den latha, a’ faighinn tuarastal (480); mar sin, tha cha mhòr còig uiread de na daoine a chleachdas co-dhiù beagan Gàidhlig gach latha a’ faighinn pàigheadh na tha ag obair gun phàigheadh (82).

Nuair a rinneadh anailis air cuid de na figearan, fhuair seo: de na 280 a tha ag obair aig ùghdarras ionadail a tha a’ cleachdadh co-dhiù beagan Gàidhlig, is ann aig CnES a tha 180 dhiubh – còrr is leth den 280. Tha an 180 a’ riochdachadh mu aon duine às gach còignear a tha ag obair aig CnES, a chleachdas Gàidhlig gu ìre air choireigin gach latha. Cuideachd, de na 280, tha 30 duine aig Comhairle Baile Dhùn Èideann, agus 31 aig Comhairle Baile Ghlaschu.

De na figearan airson daoine ag obair gu saor-thoileach, chithear na leanas:

De na 36 a tha ag obair gun phàigheadh aig buidhnean Gàidhlig, agus a’ cleachdadh na Gàidhlig gu ìre aig an obair, tha 30 dhiubh seo aig aon bhuidhinn, An Comann Gàidhealach.

Tha an ath chlàr, Clàr 7, a’ coimhead air figearan bho Clàr 6 fo na fo-chinn ‘ùghdarras phoblach’ agus ‘buidheann leasachaidh’.

Clàr 7: Daoine pàighte/neo-phàighte a tha a' cleachdadh na Gàidhlig co-dhiù pàirt den ùine aig 'ùghdarras phoblach' no 'buidheann leasachaidh'

C05 Àireamh dhaoine anns a' bhuidhinn a tha ag obair tro mheadhan na Gàidhlig co-dhiù pàirt den ùine			
Seòrsa buidhne	Àireamh luchd-obrach		Àireamh Bhuidhnean
	pàighte	neo-phàighte	
Ùghdarras Phoblach	385	7	20
Buidheann Leasachaidh	95	75	21
lomlan	480	82	41

Tha Clàr 7 a' sealltainn gu bheil a' mhòr-chuid de dhaoine a chleachdas a' Ghàidhlig nan cuid obrach, co-dhiù pàirt den ùine, san roinn ùghdarras phoblach, agus gu bheil iad pàighte (385/480). Tha e inntinneach gu bheil àireamhan àrda de dhaoine ann am buidhnean leasachaidh a tha a' cleachdadh na Gàidhlig, agus tha e inntinneach cuideachd gu bheil cha mhòr leth dhiubh neo-phàighte.

Tha Clàr 8 a' taisbeanadh nan àireamhan de dhaoine a tha ag obair air cuspairean a' buntainn gu dlùth ri coimhearsnachdan agus luchd-labhairt na Gàidhlig.

Clàr 8: Daoine ag obair air cuspairean a' buntainn ri coimhearsnachdan agus luchd-labhairt na Gàidhlig

C07 Àireamhan dhaoine sa bhuidhinn agaibh a tha ag obair gu sònraichte air rudan a tha a' buntainn ri coimhearsnachdan agus luchd-labhairt na Gàidhlig			
Buidheann	Àireamh luchd-obrach		Àireamh Bhuidhnean
	pàighte	neo-phàighte	
Buidheann Ghàidhlig	63	57	10
Buidheann phoblach	83	0	8
Ùghdarras ionadail	1286	9	10
Buidheann charthannais	86	22	10
Buidheann shaor-thoileach	1	6	1
Eile	1	0	2
lomlan	1520	94	41

Chithear ann an Clàr 8 na leanas:

Den àireimh 1286, tha 1200 dhiubh seo a' riochdachadh luchd-obrach Comhairle nan Eilean Siar air fad. Tha seo a' fàgail nach eil ach 81 ag obair air cuspairean a' buntainn ri coimhearsnachdan/luchd-labhairt na Gàidhlig aig na comhairlean eile ann an Alba a bha san t-sampall seo.

De na 57 daoine neo-phàighte bho bhuidhnean Gàidhlig a tha ag obair gu sònraichte air cuspairean a' buntainn ri coimhearsnachdan Gàidhlig/luchd-labhairt na Gàidhlig, tha 50 daoine a' buntainn ri Comann nam Pàrant. A-rithist, chithear gu bheil a' mhòr-chuid a tha a' dèiligeadh ri coimhearsnachdan/luchd-labhairt na Gàidhlig pàighte.

3.2. Trèanadh a chaidh a dhèanamh/a thathas a' dèanamh

Bha 66,834 luchd-obrach pàighte agus 257 luchd-obrach neo-phàighte aig na buidhnean a fhreagair an ceisteachan. De na 66,834, bha a h-uile duine ach 197 ag obair aig ùghdarras phoblach ann an obraichean pàighte. Cha robh ach 110 daoine ag obair gun phàigheadh aig ùghdarras phoblach, agus bha 147 ag obair aig buidheann leasachaidh. Bha buaidh mhòr aig àireamhan luchd-obrach ùghdarrasan ionadail air an àireimh de luchd-obrach pàighte, 66,834.

Nuair a rinneadh sgrùdadh air an 66,834, fhuair eadhon gu bheil 480 luchd-obrach pàighte agus 82 luchd-obrach neo-phàighte ag obair tro mheadhan na Gàidhlig co-dhiù pàirt den ùine. Den 480, bha 385 ag obair aig ùghdarras phoblach agus 95 aig buidheann leasachaidh. A thaobh nan 82 obraichean neo-phàighte, bha 7 ann an obraichean ùghdarras phoblach, agus 75 ann an obraichean sa choimhearsnachd.

Dhan cheist air cò mheud duine a tha ag obair air cuspairean a tha a' buntainn gu sònraichte ri coimhearsnachdan agus luchd-labhairt na Gàidhlig, fhuair eadhon gu bheil 1520 daoine pàighte agus 94 daoine neo-phàighte ann. Is iad seo is dòcha na daoine as motha a bu chòir a bhith fo sgrùdadh a thaobh sgilean, fheumalachdan agus chothroman trèanaidh.

De na 1520, bha 1383 ag obair aig ùghdarras phoblach, agus cha robh ach 137 ag obair aig buidheann leasachaidh. De na 94 daoine neo-phàighte, bha cha mhòr a h-uile duine – 85 – ag obair aig buidheann leasachaidh.

Chaidh iarraidh air na daoine a lìon an ceisteachan innse mu na seòrsachan obrach a bha a' buntainn gu sònraichte ri coimhearsnachdan Gàidhlig. Bha an àireamh a b' àirde de dh'obraichean pàighte ann an leasachadh coimhearsnachd (97), air a leantainn le 'eile' (105), leasachadh cànan sa choimhearsnachd (87), leasachadh phoileasaidhean a tha a' bualadh air seirbheisean/coimhearsnachdan Gàidhlig (40), agus air comataidh buidheann Ghàidhlig (17). Bha a' mhòr-chuid de na h-obraichean pàighte ann an leasachadh coimhearsnachd, mar a bhiodh dùil is dòcha, anns a' choimhearsnachd (79 de na 97). Bha e an rathad eile airson obraichean leasachadh cànan sa choimhearsnachd, le 38 aig ùghdarras phoblach agus 49 sa choimhearsnachd. Bha an aon phàtran ri fhaicinn a thaobh obraichean a' leasachadh phoileasaidhean, le dà uiread a' faighinn cosnadh pàighte aig ùghdarras phoblach (18) na aig buidhnean coimhearsnachd (22).

A thaobh obraichean neo-phàighte, bha a h-uile obair leasachadh coimhearsnachd ach aon aig buidhnean coimhearsnachd (309 à 310); a-rithist, airson obair ann an leasachadh cànan, bha a' mhòr-chuid ag obair aig buidhnean leasachaidh (50 à 55). Bha dà uiread ann an obraichean neo-phàighte (6 à 9) ag obair aig buidhnean leasachaidh seach ùghdarras phoblach.

Tha pàtran soilleir ri fhaicinn: gu bheil daoine neo-phàighte a tha ag obair gu sònraichte ann an sgìrean a' buntainn ri coimhearsnachdan Gàidhlig ag obair aig buidhnean coimhearsnachd, agus tha daoine pàighte ag obair aig ùghdarras phoblach, stèidhichte sna bailtean mòra.

3.3. Eòlas bho obraichean/trèanadh air leasachadh coimhearsnachd no leasachadh cànan

Dh'iarraidh fiosrachadh air luchd-obrach pàighte agus neo-phàighte a rinn trèanadh roimhe ann an leasachadh cànan no leasachadh coimhearsnachd. Chithear na h-àireamhan ann an Clàr 9.

Clàr 9: Luchd-obrach le obair roimhe co-cheangailte ri leasachadh cànan/coimhearsnachd

Obraichean roimhe co-cheangailte ri leasachadh cànan/coimhearsnachd	Àireamh dhaoine			Ceist
	Iomlan	Ùghdarras Phoblach	Buidheann Leasachaidh	
Leasachadh cànan (pàighte)	49	32	17	C14.1
Leasachadh cànan (neo-phàighte)	3	1	2	
Leasachadh coimhearsnachd (pàighte)	70	37	33	C14.2
Leasachadh coimhearsnachd (neo-phàighte)	10	0	10	

Chithear gu bheil mòran a bharrachd air obair a dhèanamh a bha a' buntainn ri leasachadh coimhearsnachd, agus gu bheil seo fìor airson obraichean pàighte agus neo-phàighte. Bha na h-obraichean pàighte agus neo-phàighte mar bu trice airson ùghdarrasan poblach.

An uair sin, chaidh faighneachd mu thrèanadh a fhuair mar-thà anns na ceithir sgìlean: Planadh Cànan, Mothachadh Cànan, Leasachadh Coimhearsnachd agus Sgìlean Gàidhlig. Chithear na toraidhean ann an Clàr 10.

Clàr 10: Luchd-obrach a fhuair trèanadh roimhe ann an sgìlean no leasachadh cànan/coimhearsnachd

Fhuair trèanadh ann an:	Àireamh dhaoine			Ceist
	Iomlan	Ùghdarras Phoblach	Buidheann Leasachaidh	
Planadh cànan (pàighte)	30	23	7	C15.1
Planadh cànan (neo-phàighte)	2	0	2	
Mothachadh cànan (pàighte)	816	806	10	C15.2
Mothachadh cànan (neo-phàighte)	3	0	3	
Leasachadh coimhearsnachd (pàighte)	191	164	27	C15.3
Leasachadh coimhearsnachd (neo-phàighte)	4	0	4	
Sgìlean cànan (pàighte)	625	584	41	C15.4
Sgìlean cànan (neo-phàighte)	10	0	10	

Chithear ann an Clàr 10 na leanas:

Tha mòran luchd-obrach pàighte san roinn ùghdarrasan poblach air trèanadh a dhèanamh ann an Sgìlean Cànan (625) agus ann am Mothachadh Cànan (816). Den 625 luchd-obrach a rinn Sgìlean Cànan, tha luchd-obrach Comhairle Baile Ghlaschu (210), Dualchas Nàdair na h-Alba (50) agus CnES (75) a' riochdachadh na mòr-chuid. Den 816 a rinn Mothachadh Cànan, buinidh

320 do Riaghaltas na h-Alba, 120 do Chomhairle Baile Ghlaschu, agus 100 do Phàrlamaid na h-Alba.

Tha na figearan airson daoine neo-phàighte ìosal. Tha iad a' sealltainn gur e glè bheag a rinn trèanadh roimhe ann an gin de na ceithir sgilean, ach bha iad na bu bhuailtiche trèanadh a dhèanamh ann an Sgilean Cànan (10), le beagan air Leasachadh Coimhearsnachd (4) no Mothachadh Cànan (3) a dhèanamh. 'S ann anns na buidhnean coimhearsnachd a bha an luchd-obrach neo-phàighte seo a bha air trèanadh gu ìre air choireigin a dhèanamh.

San ath chlàr, chithear cò mheud buidheann, seach àireamh luchd-obrach, a dh'innis gun do rinn luchd-obrach trèanadh roimhe:

Clàr 11: Àireamh de bhuidhnean le luchd-obrach a rinn trèanadh roimhe

C15	Rinneadh trèanadh roimhe	IOMLAN (Buidhnean) (Àir. = 41)	Ùghdarras Phoblach (Àir. = 20)	Buidheann Leasachaidh (Àir. = 21)
	Trèanadh roimhe ann am Planadh Cànan, Mothachadh Cànan, Leasachadh Coimhearsnachd, no Sgilean Gàidhlig	30	16	14
	Cha robh iomradh air trèanadh roimhe	11	4	7
	Trèanadh roimhe ann am Planadh Cànan (pàighte)	14	9	5
	Trèanadh roimhe ann am Planadh Cànan (neo-phàighte)	2	0	2
	Trèanadh roimhe ann am Mothachadh Cànan (pàighte)	16	10	6
	Trèanadh roimhe ann am Mothachadh Cànan (neo-phàighte)	3	0	3
	Trèanadh roimhe ann an Leasachadh Coimhearsnachd (pàighte)	15	5	10
	Trèanadh roimhe ann an Leasachadh Coimhearsnachd (neo-phàighte)	2	0	2
	Trèanadh roimhe ann an Sgilean Gàidhlig (pàighte)	25	13	12
	Trèanadh roimhe ann an Sgilean Gàidhlig (neo-phàighte)	3	0	3

Chithear bhon chlàr seo na leanas:

Tha trì buidhnean às gach ceithir air trèanadh a dhèanamh roimhe ann an aon no barrachd de na ceithir sgilean (Mothachadh Cànan, Planadh Cànan, Leasachadh Coimhearsnachd agus Sgilean Gàidhlig).

Bha aon bhuidheann às gach ceithir gun trèanadh a dhèanamh ann an gin de na ceithir sgilean. Bha an dàrna leth de na buidhnean air trèanadh a dhèanamh ann am Planadh Cànan, agus bhuineadh a' mhòr-chuid dhiubh seo dha na h-ùghdarrasan poblach. Mar sin, bha glè bheag de bhuidhnean leasachaidh (1 às gach 4 de bhuidhnean) air Planadh Cànan a dhèanamh – toradh a tha a' dèanamh dragh don luchd-rannsachaidh, ma tha planadh cànan aig ìre nan coimhearsnachdan gu bhith a' fàs a rèir *Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-17*.

Tha barrachd bhuidhnean air trèanadh a dhèanamh ann an Sgìlean Gàidhlig na ann an gin de na cuspairean eile. Tha 4/5 air seo a dhèanamh.

A rèir nam freagairtean a fhuair a' thaobh bhuidhnean le luchd-obrach neo-phàighte, 's e glè bheag den àireimh aca a tha air trèanadh a dhèanamh ann an gin de na ceithir cuspairean, agus den fheadhainn a rinn trèanadh, bha iad uile mar bhuidhnean coimhearsnachd.

3.4. Ùidh ann an trèanadh

San earrann seo thathar a' coimhead air àireamhan dhaoine a tha an-dràsta a' dèanamh trèanadh anns na ceithir sgìlean, agus an ùidh ann am barrachd trèanaidh a dhèanamh.

Clàr 12: Luchd-obrach a' trèanadh anns na ceithir sgìlean

A' trèanadh an-dràsta ann am:	Àireamh dhaoine			Ceist
	Iomlan	Ùghdarras Phoblach	Buidheann Leasachaidh	
Planadh cànan (pàighte) Planadh cànan (neo-phàighte)	11 0	10 0	1 0	C16
Mothachadh cànan (pàighte) Mothachadh cànan (neo-phàighte)	168 0	168 0	0 0	C21
Leasachadh coimhearsnachd (pàighte) Leasachadh coimhearsnachd (neo-phàighte)	17 0	5 0	12 0	C26
Sgìlean Gàidhlig (pàighte) Sgìlean Gàidhlig (neo-phàighte)	202 100	184 0	18 100	C31

Chithear ann an Clàr 12 an aon phàtran is a chithear ann an Clàr 11, gu bheil a' dèanamh trèanadh ann an Sgìlean Cànan agus Mothachadh Cànan. Chithear cuideachd nach eil ach deichnear a' dèanamh trèanadh ann am Planadh Cànan, is iad uile ann an obraichean pàighte san roinn phoblach.

Chan eil neach-obrach neo-phàighte sam bith san t-sampall seo a' dèanamh trèanadh ach ann an Sgìlean Gàidhlig (tha iad seo uile ag obair airson bhuidhnean leasachaidh).

Chithear cuideachd gu bheil àireamhan beaga ach leantainneach de luchd-obrach pàighte agus neo-phàighte a' dèanamh trèanadh ann an Leasachadh Coimhearsnachd. Tha trèanadh ann an Leasachadh Coimhearsnachd air a bhith cumanta bho na 1960an, ach chan eil cinnt sam bith ann a bheil an trèanadh seo a' gabhail a-steach buaidh leasachaidhean air mion-chànan.

Nuair a rinneadh sgrùdadh air na buidhnean aig a bheil na daoine a tha a' dèanamh trèanadh, fhuair seo a-mach:

Mothachadh Cànan (168): air a riochdachadh le còig ùghdarrasan poblach a-mhàin: Comhairle Baile Ghlaschu (70); Foghlam Alba (30); Dualchas Nàdair na h-Alba (40); agus MG Alba (28).

Sgìlean Gàidhlig (202 pàighte): 181 aig CnES.

Sgìlean Gàidhlig (100 neo-phàighte): a h-uile duine ag obair aig Fèisean nan Gàidheal.

Planadh Cànain (11 pàighe): tha an àireamh seo glè bheag agus thèid meòrachadh air seo ann an 3.8. Co-dhùnaidhean. Tha an deichnear ag obair do na leanas: Bòrd na Gàidhlig (3), Foghlam Alba (3), Bòrd Slàinte nan Eilean Siar (2), CnES (1) agus CLÌ (1).

Coimheadar a-nis air an àireimh de bhuidhnean aig a bheil luchd-obrach ann an trèanadh:

Clàr 13: Seòrsachan trèanaidh gan dèanamh an-dràsta

C16 C21 C26 C31 Seòrsa Trèanaidh	IOMLAN (Buidhnean) (Àir. = 41)	Ùghdarras Phoblach (Àir. = 20)	Buidheann Leasachaidh (Àir. = 21)
Trèanadh an-dràsta ann am Planadh Cànain, Mothachadh Cànain, Leasachadh Coimhearsnachd, no Sgilean Gàidhlig,	22	14	8
Gun iomradh air trèanadh an-dràsta	19	6	13
Trèanadh an-dràsta ann am Planadh Cànain (pàighe)	6	5	1
Trèanadh an-dràsta ann am Planadh Cànain (neo-phàighe)	0	0	0
Trèanadh an-dràsta ann am Mothachadh Cànain (pàighe)	4	4	0
Trèanadh an-dràsta ann am Mothachadh Cànain (neo-phàighe)	0	0	0
Trèanadh an-dràsta ann an Leasachadh Coimhearsnachd (pàighe)	5	1	4
Trèanadh an-dràsta ann an Leasachadh Coimhearsnachd (neo-phàighe)	0	0	0
Trèanadh an-dràsta ann an Sgilean Gàidhlig (pàighe)	19	14	5
Trèanadh an-dràsta ann an Sgilean Gàidhlig (neo-phàighe)	1	0	1

Tha Clàr 13 a’ sealltainn na leanas:

Chan eil ach 22 buidheann a’ dèanamh trèanadh de sheòrsa air choireigin sna ceithir sgilean an-dràsta. Tha dà uiread de ùghdarrasan poblach a’ dèanamh trèanadh (14) na tha de buidheann leasachaidh (8). Anns an t-sampall seo, tha dà thrìan de dh’ ùghdarrasan poblach a’ dèanamh trèanadh air choireigin (14 à 22’). Tha nas lugha na leth de buidheann leasachaidh a’ dèanamh trèanadh idir (8 à 20).

Tha a’ mhòr chuid de dh’ ùghdarrasan poblach a’ dèanamh trèanadh ann an Sgilean Gàidhlig (14 à 20, is a h-uile duine ach aon na neach-obrach pàighe). Tha 5 ùghdarrasan poblach ann le luchd-obrach a tha a’ dèanamh trèanadh ann am Planadh Cànain (5) agus Leasachadh Coimhearsnachd (1).

Faodar a ràdh, san t-sampall seo, nach eil luchd-obrach neo-phàighe ann an gin de na seòrsachan obrach a’ dèanamh trèanadh sam bith sna ceithir sgilean. Chan eil ach aon bhuidheann neo-phàighe a’ dèanamh trèanadh – ann an Sgilean Gàidhlig.

Fhuair 22 beachdan air ais bho bhuidhnean air cò tha a’ libhrigeadh nan cùrsaichean a tha luchd-obrach a’ dèanamh, agus dè cho fada is a tha iad a’ maireachdainn, agus chaidh Ùlpan agus SMO (An Cùrsa Inntrigidh) ainmeachadh na bu thrice na feadhainn eile. Bha na

cùrsaichean de dhiofar fhaidean, bho latha no uair san t-seachdain (dhan mhòr-chuid), gu Cùrsa Inntrigidh.

Chaidh faighneachd cò mheud duine anns gach buidhinn a tha feumach air trèanadh ann an gin de na ceithir cuspairean trèanaidh, Sgilean Gàidhlig, Mothachadh Cànan, Planadh Cànan is Leasachadh Coimhearsnachd. Uile gu lèir, shealladh ùidh mhòr ann an trèanadh anns na ceithir. Bha na h-àireamhan a b' àirde a' miannachadh trèanadh anns na sgilean bunaitich (ach cudromach): Mothachadh Cànan agus Sgilean Gàidhlig. Bha àireamh nach beag cuideachd ag iarraidh trèanadh ann am Planadh Cànan agus Leasachadh Coimhearsnachd. Chithear na h-àireamhan de luchd-obrach ann an Clàr 14 gu h-ìosal:

Clàr 14: Luchd-obrach a tha feumach air tuilleadh trèanaidh

Feumach air tuilleadh trèanaidh ann an:	Àireamh dhaoine			Ceist
	Iomlan	Ùghdarras Phoblach	Buidheann Leasachaidh	
Planadh cànan (pàighte)	44	24	20	C37.1
Planadh cànan (neo-phàighte)	12	0	12	
Mothachadh cànan (pàighte)	981	962	19	C37.2
Mothachadh cànan (neo-phàighte)	11	0	11	
Leasachadh coimhearsnachd (pàighte)	40	19	21	C37.3
Leasachadh coimhearsnachd (neo-phàighte)	11	0	11	
Sgilean Gàidhlig (pàighte)	890	838	52	C37.4
Sgilean Gàidhlig (neo-phàighte)	509	0	509	

Chithear gu bheil a h-uile freagairt às leth dhaoine neo-phàighte a' tighinn bho bhuidhnean sa choimhearsnachd.

Tha an t-iarrrtas air Planadh Cànan a' tighinn an dà chuid bhon roinn phoblach/nàiseanta agus buidhnean coimhearsnachd.

Tha an t-iarrrtas air Mothachadh Cànan a' tighinn sa mhòr-chuid bho ùghdarrasan poblach. Nuair a rinneadh tuilleadh sgrùdaidh air na figearan seo, chunnacas gu bheil 962 dhiubh a' tighinn bho cheithir buidhnean mòra: Dualchas Nàdair na h-Alba (300), Comhairle nan Eilean Siar (300), Skills Development Scotland (200), agus Pàrlamaid na h-Alba (50).

Tha an t-iarrrtas air Sgilean Gàidhlig (890 pàighte agus 509 neo-phàighte) inntinneach ri sgrùdadh cuideachd. Den iarrrtas bho luchd-obrach pàighte, tha 838 sna h-ùghdarrasan poblach, agus is iad seo na buidhnean a dh'iarr trèanadh mar seo: 650 bho Chomhairle nan Eilean Siar; 50 bho Dhualchas Nàdair na h-Alba, agus 50 bho Fhoghlam Alba. Den iarrrtas bho luchd-obrach neo-phàighte (509), tha 500 dhiubh a' tighinn bho Fhèisean nan Gàidheal.

Tha Clàr 15 a' sealltainn àireamhan nam buidhnean agus an fheum a dh'ainmich iad air trèanadh anns na ceithir cuspairean.

Clàr 15: Buidhnean aig a bheil feum air trèanadh sna ceithir cuspairean

C36 C37	Feum aig buidhnean air trèanadh	IOMLAN (Buidhnean) (Àir. = 41)	Ùghdarras Phoblach (Àir. = 20)	Buidheann Leasachaidh (Àir. = 21)
	Feumach air trèanadh ann am Planadh Cànain, Mothachadh Cànain, Leasachadh Coimhearsnachd, no Sgilean Gàidhlig	37	19	18
	Gun iomradh air feum air trèanadh	4	1	3
	Feumach air trèanadh ann am Planadh Cànain (pàighte)	17	8	9
	Feumach air trèanadh ann am Planadh Cànain (neo- phàighte)	3	0	3
	Feumach air trèanadh ann am Mothachadh Cànain (pàighte)	17	10	7
	Feumach air trèanadh ann am Mothachadh Cànain (neo-phàighte)	2	0	2
	Feumach air trèanadh ann an Leasachadh Coimhearsnachd (pàighte)	12	4	8
	Feumach air trèanadh ann an Leasachadh Coimhearsnachd (neo-pàighte)	2	0	2
	Feumach air trèanadh ann an Sgilean Gàidhlig (pàighte)	21	7	14
	Feumach air trèanadh ann an Sgilean Gàidhlig (neo- phàighte)	4	0	4

Tha Clàr 15 a’ sealltainn na leanas:

Cha mhòr nach eil a h-uile buidheann (37 à 41) ag ràdh gu bheil feum aig luchd-obrach air trèanadh ann an aon no barrachd de na ceithir cuspairean. Tha an t-iarrtas as motha air Sgilean Gàidhlig (21 à 41), ach tha iarrtas gu math mòr ann cuideachd air Planadh Cànain is Mothachadh Cànain (17 à 41). Tha an ùidh ann an trèanadh a cheart cho làidir ann am buidhnean leasachaidh is a tha e aig ùghdarrasan poblach. Tha na toraidhean cuideachd a’ sealltainn gu bheil am beachd ann gu bheil feum aig daoine neo-phàighe, gu h-àraidh sna buidhnean leasachaidh, air trèanadh (ged a tha na toraidhean gu h-àrd a’ sealltainn nach eil daoine neo-phàighte a’ dèanamh trèanadh an-dràsta).

3.5. Iarrtas a thaobh modh-lìbhrigidh/àite trèanaidh

Chaidh faighneachd ciamar a b’ fheàrr a ghabhadh trèanadh libhrigeadh. Chaidh seo fhaighneachd mu gach cuspair fa leth, ach fhuair an aon phàtran anns na ceithir cuspairean.

B’ fheàrr le daoine:

Taghadh 1: Neach-trèanaidh san àite-obrach

Taghadh 2: Trèanadh aig ionad-ionnsachaidh ionadail

Taghadh 3: Trèanadh tro bhith a' cleachdadh ICT (vc, Skype, jabber).

Chaidh faighneachd mu àiteachan dham biodh daoine deònach a dhol airson trèanadh. Bha na beachdan uile a' sònrachadh baile faisg air oifisean nam buidhnean fhèin.

3.6. Poileasaidhean, cothroman trèanaidh agus buidseatan

Chaidh faighneachd an robh poileasaidhean trèanaidh aig na buidhnean. Fhuair na freagairtean a leanas ann an Clàran 16 & 17 - mìneachadh fa leth airson luchd-obrach pàighte agus neo-phàighte.

Clàr 16: A bheil poileasaidh trèanaidh aig a' bhuidhinn? Luchd-obrach pàighte

C09.1 Poileasaidh trèanaidh - luchd-obrach pàighte	Àireamh bhuidhnean
Tha	28
Chan eil	11
lomlan	39

De na 39 buidhnean le luchd-obrach pàighte, tha poileasaidh trèanaidh aig cha mhòr trì às gach ceithir.

Clàr 17: A bheil poileasaidh trèanaidh aig a' bhuidhinn? Luchd-obrach neo-phàighte

C09.2 Poileasaidh trèanaidh - luchd-obrach neo-phàighte	Àireamh bhuidhnean
Tha	10
Chan eil	8
lomlan	18

De na 18 buidhnean a fhreagair a' cheist seo ann an Clàr 17, chan eil poileasaidh trèanaidh aig 8 dhiubh. Ach ma dh'fhaoidte gu bheil an àireamh de bhuidhnean aig a bheil poileasaidh trèanaidh na h-iongnadh, leis mar a bhiodh ceist mhòr ann a bheil airgead airson trèanadh aig buidhnean le luchd-obrach neo-phàighte.

Chaidh faighneachd cuideachd a bheil e riatanach do luchd-obrach pàighte agus neo-phàighte trèanadh a dhèanamh. Fhuair na toraidhean a leanas - mìneachadh fa leth airson luchd-obrach pàighte agus neo-phàighte:

Clàr 18: Tha e riatanach do luchd-obrach pàighte trèanadh fhaighinn

C10.1 Trèanadh riatanach - luchd-obrach pàighte	Àireamh buidhnean
Tha	17
Chan eil	20
lomlan	37

Tha an clàr a’ sealltainn nach eil e riatanach ach do bheagan nas lugha na leth nam buidhnean gun dèan neach-obrach pàighte trèanadh.

Clàr 19: Tha e riatanach do luchd-obrach neo-phàighte trèanadh fhaighinn

C10.2 Trèanadh riatanach - luchd-obrach neo-phàighte	Àireamh buidhne
Tha	4
Chan eil	15
Iomlan	19

Tha an clàr a’ sealltainn gu bheil trèanadh riatanach do 4 buidhnean à 19; mar sin, chan eil trèanadh riatanach do luchd-obrach neo-phàighte aig cha mhòr trì cairteal dhe na buidhnean.

Chaidh faighneachd mu na buidseatan trèanaidh aig buidhnean, ach fhuair eadhon glè bheag de dh’fhiosrachadh: fhreagair 9 buidhnean à 41, agus b’ ann eadar £2-5k an fhreagairt a bu chumanta. Fhuair eadhon beagan fiosrachaidh airson gach seòrsa obrach agus roinn gu bheil e a rèir feumalachdan an duine/buidhne/ionmhas na buidhne aig an àm, agus gu tric a rèir na thèid aontachadh le manaidsèar.

3.7. Beachdan air leasachadh chothroman trèanaidh gu nàiseanta

Chaidh iarraidh air buidhnean taic no cion taice a shealltainn do dhiofar abairtean mu thrèanadh, a’ cleachdadh sgèile Likert.

3.7.1. Taic do bharrachd chothroman trèanaidh

À 39 buidhnean, bha a h-uile buidheann ach 2 ag aontachadh, no ag aontachadh gu làidir, ris a’ bheachd gu bheil feum air barrachd chothroman trèanaidh airson bhuidhnean a tha a’ cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig. Tha taic fìor làidir ann do bharrachd chothroman trèanaidh. Chithear seo uile ann an Clàr 20.

Clàr 20: Taic do bharrachd chothroman trèanaidh

C42 Tha feum air barrachd chothroman trèanaidh airson bhuidhnean a tha a’ cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
Àireamh Bhuidhnean						
IOMLAN	1	0	2	17	19	39
Ùghdarras Phoblach	0	0	0	7	11	18
Buidheann Leasachaidh	1	0	2	10	8	21

3.7.2. Taic dhan bheachd gu bheil feum air cùrsaichean le teisteanasan, mar LDL (CPD)

À 39 buidhnean, bha 29 ag aontachadh, no ag aontachadh gu làidir, gu bheil feum air cùrsaichean le teisteanas, mar LDL (CPD). Bha 7 buidhnean ann a bha gun bheachd, agus dhiubh seo, bha a’ mhòr-chuid (6) nam buidheann leasachaidh – a rèir seo, chan eil buidhnean sa choimhearsnachd buileach cho cinnteach ri ùghdarrasan phoblach à feum air barrantas. Chithear seo ann an Clàr 21.

Clàr 21: Feum air cùrsaichean le teisteanas

C43 Tha feum air cùrsaichean le teisteanas, mar teisteanas Leasachadh Dreuchdail Leantainneach (LDL).						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
Àireamh Bhuidhnean						
IOMLAN	1	2	7	18	11	39
Ùghdarras Phoblach	0	0	1	10	7	18
Buidheann Leasachaidh	1	2	6	8	4	21

3.7.3. Feum air barrachd co-òrdanachaidh le Bòrd na Gàidhlig de dh'fhiosrachadh mu chothroman trànaidh

À 38 buidhnean, bha 33 ag aontachadh/ag aontachadh gu làidir gu bheil feum air barrachd co-òrdanachaidh le Bòrd na Gàidhlig de dh'fhiosrachadh mu chothroman trànaidh. Bha seo fìor airson an dà sheòrsa buidhne, mar a chithear ann an Clàr 22.

Clàr 22: Feum air barrachd co-òrdanachaidh le BnG de dh'fhios mu chothroman trànaidh

C44 Tha feum air barrachd co-òrdanachaidh le Bòrd na Gàidhlig de dh'fhiosrachadh mu chothroman trànaidh.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
Àireamh Bhuidhnean						
IOMLAN	1	1	3	25	8	38
Ùghdarras Phoblach	0	0	0	12	5	17
Buidheann Leasachaidh	1	1	3	13	3	21

3.7.4. Feum air prògram coitcheann gach bliadhna airson bhuidhnean a tha a' cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig

À 39 buidhnean, bha 32 ag aontachadh no ag aontachadh gu làidir gu bheil feum air prògram trànaidh coitcheann gach bliadhna airson bhuidhnean a tha a' cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig. Bha am beachd seo na bu làidire ann an ùghdarrasan poblach na ann am buidhnean leasachaidh.

Clàr 23: Feum air prògram trànaidh coitcheann gach bliadhna

C45 Tha feum air prògram trànaidh coitcheann gach bliadhna airson bhuidhnean a' cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
Àireamh Bhuidhnean						
IOMLAN	1	2	4	23	9	39
Ùghdarras Phoblach	0	1	1	10	6	18
Buidheann Leasachaidh	1	1	3	13	3	21

3.7.5. Feum ann am buidhnean a' tighinn còmhla airson sheiseanan trànaidh

À 39 buidhnean, bha 30 ag aontachadh no ag aontachadh gu làidir ris a' bheachd seo. Ach bha àireamh mhath ann cuideachd a bha gun bheachd, agus chithear gu bheil barrachd a' taghadh 'ag aontachadh' seach 'ag aontachadh gu làidir'. Ma dh'fhaoidte gu bheil cuid den bheachd gu

bheil tighinn còmhla feumail uaireannan, agus uaireannan nach eil. Chìtear na toraidhean ann an Clàr 24 gu h-ìosal.

Clàr 24: Feum ann am buidhnean a' tighinn còmhla airson trèanaidh

C46 Bhiodh e feumail nan tigeadh buidhnean còmhla airson sheiseanan trèanaidh.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
	Àireamh Buidhnean					
IOMLAN	2	0	7	21	9	39
Ùghdarras Phoblach	0	0	4	9	5	18
Buidheann Leasachaidh	2	0	3	12	4	21

3.7.6. Feum air poileasaidh coitcheann airson bhuidhnean a thaobh an uiread de thrèanadh a bu chòir do gach neach dèanamh

À 39 buidhnean, cha robh ach 17 ag aontachadh no ag aontachadh gu làidir gu bheil feum air poileasaidh coitcheann airson bhuidhnean a thaobh an uiread de thrèanadh a bu chòir do gach neach dèanamh. Bha glè fhaisg air an aon àireimh, 15, gun bheachd, agus bha 6 na aghaidh. Tha na toraidhean seo a' sealltainn nach eil na buidhnean cho cinnteach às a' bheachd seo is a tha iad às na beachdan eile a chaidh togail leotha.

Clàr 25: Feum air poileasaidh coitcheann airson bhuidhnean a thaobh an uiread de thrèanadh a bu chòir do gach neach dèanamh

C47 Tha feum air poileasaidh coitcheann airson bhuidhnean a thaobh an uiread de thrèanadh a bu chòir do gach neach a tha an sàs ann an leasachadh cànan/coimhearsnachd dèanamh gach bliadhna.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
	Àireamh Buidhnean					
IOMLAN	1	6	15	12	5	39
Ùghdarras Phoblach	0	2	7	6	3	18
Buidheann Leasachaidh	1	4	8	6	2	21

3.7.8. Bu chòir do bhuidhnean nàiseanta barrachd cuideim a chur air trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd

À 39 buidhnean, bha a' mhòr-chuid, 29, ag aontachadh no ag aontachadh gu làidir gum bu chòir do dh' ùghdarras poblach barrachd cuideim a chur air trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd. Bha 9 buidhnean (1 às gach 4) ged-thà gun bheachd.

Clàr 26: Bu chòir do bhuidhnean nàiseanta barrachd cuideim a chur air trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd

C48 Bu chòir do bhuidhnean trèanadh nàiseanta barrachd cuideim a chur air trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
Àireamh Bhuidhnean						
IOMLAN	1	0	9	23	6	39
Ùghdarras Phoblach	0	0	3	12	3	18
Buidheann Leasachaidh	1	0	6	11	3	21

3.7.9. Feum air barrachd airgid/ghoireasan bho bhuidhnean maoinichaidh nàiseanta airson trèanadh ann an leasachadh cànan/coimhearsnachd

À 39 buidhnean, bha 32 ag aontachadh no ag aontachadh gu làidir leis a’ bheachd seo. Bha 6 buidhnean ann a bha gun bheachd, eadar an dà roinn obrach. Chithear seo ann an clàr 27.

Clàr 27: Feum air barrachd airgid/ghoireasan bho bhuidhnean maoinichaidh nàiseanta airson trèanadh ann an leasachadh cànan/coimhearsnachd

C49 Tha feum air barrachd airgid/ghoireasan bho bhuidhnean maoinichaidh nàiseanta airson trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd.						
	gu tur an aghaidh	an aghaidh	gun bheachd	ag aontachadh	ag aontachadh gu làidir	À
Àireamh Bhuidhnean						
IOMLAN	1	0	6	21	11	39
Ùghdarras Phoblach	0	0	2	11	5	18
Buidheann Leasachaidh	1	0	4	10	6	21

3.8. Co-dhùnaidhean

Tha na toraidhean rannsachaidh airson nan ceisteachan earbsach: thilleadh 41 à 50 ceisteachain, a’ riochdachadh ìre-fhreagairt **82%**. Thaghadh buidhnean a tha an lùib ath-bheothachadh na Gàidhlig, le poileasaidh cànan aig a’ mhòr-chuid no poileasaidh cànan ga sgrìobhadh an-dràsta (37 à 41).

Fhuair feum air trèanadh bho àireamhan co-ionnan de dhiofar sheòrsachan bhuidhnean, eadar buidhnean Gàidhlig, buidhnean poblach, ùghdarrasan nàiseanta agus buidhnean carthannais/saor-thoileach: mar sin, bha na toraidhean riochdachail air gach seòrsa buidhne. Fhuair feum cuideachd air obraichean pàighte cho math ri obraichean neo-phàighte (saor-thoileach). Bha e doirbh sgaradh a dhèanamh eadar buidhnean a thaobh a bheil iad ‘dùthchail’ no a’ buntainn ris a’ bhaile mhòr, oir chan eil an sgaradh seo an-còmhnaidh ag obair (m.e. Steòrnabhagh = baile caran mòr, ach le mòran sgìrean dùthchail timcheall air), agus cuideachd ged a tha buidheann stèidhichte ann am baile mòr (m.e. CnaG) tha oifisean agus luchd-obrach aca a tha ag obair anns a’ bhaile mhòr cho math ri air an dùthaich. Ach bha pàtran ri fhaicinn: tha a’ mhòr-chuid de bhuidhnean – agus gu sònraichte obraichean san roinn phoblach/nàiseanta le prìomh oifis sa bhaile/bhaile mhòr: tha seo na theachdaireachd car

soilleir do luchd-labhairt na Gàidhlig, gu h-àraidh ann an sgìrean iomallach far an robhar a' creidsinn gun robh aig duine ri falbh bho sgìre dhùthchail airson obair fhaighinn.

Sheall an rannsachadh gun robh pàtran agus ceangal ann eadar obraichean sna h-ùghdarrasan poblach, agus am baile/baile mòr agus gun robh ceangal ann gu tric eadar buidhnean carthannais agus buidhnean coimhearsnachd agus an dùthaich.

Mar sin, bha barrachd obraichean pàighte aig buidhnean poblach/nàiseanta/a' bhaile mhòir agus barrachd obraichean neo-phàighte (saor-thoileach) aig buidhnean 'coimhearsnachd'/dùthchail.

Nochd pàtran eile, gu bheil barrachd ann an obraichean pàighte sna h-ùghdarrasan phoblach air trèanadh a dhèanamh/a' dèanamh trèanadh na tha ann an obraichean neo-phàighte no sa choimhearsnachd. Ach a thaobh iarrtais air trèanadh san àm ri teachd, cha robh cus diofair eadar na roinnean a thaobh miann air barrachd trèanaidh.

Bha na buidhnean a thill an ceisteachan a' riochdachadh luchd-obrach (pàighte agus neo-phàighte) gu math mòr, agus dhiubh seo, bha 1520 agus 94 daoine ann eadar daoine pàighte agus neo-phàighte a tha ag obair gu sònraichte air rudan a' buntainn ri coimhearsnachdan agus luchd-labhairt na Gàidhlig. Bha a' mhòr-chuid ann an obraichean pàighte sna h-ùghdarrasan poblach, agus bha a' mhòr-chuid aig buidhnean coimhearsnachd neo-phàighte. Tha seo cudromach a thaobh planaidh airson barrachd trèanaidh, gum bithear mothachail air 'dleastanas foirmeil' aig diofar seòrsa luchd-obrach pàighte/neo-phàighte, agus buidseatan airson trèanadh a bha buailteach a bhith gann airson luchd-obrach neo-phàighte.

'S e beachd an luchd-rannsachaidh gur iad seo, an 1520 + 94 luchd-obrach, am prìomhachas a thaobh barrachd chothroman trèanaidh.

Fhuair a-mach cuideachd gu bheil 480 + 82 (pàighte + neo-phàighte) de luchd-obrach san rannsachadh seo a' cleachdadh na Gàidhlig gu ìre air choireigin nan obair. An taca ri toraidhean a' chunntais-shluaigh mu dheireadh, chan eil san àireimh seo ach aon às gach ceud de luchd-labhairt na Gàidhlig; ach feumar cuimhneachadh nach deach bruidhinn san rannsachadh ach ri 50 buidheann le ceangal ri leasachadh Gàidhlig/coimhearsnachd.

Chaidh coimhead air trèanadh a chaidh a dhèanamh mar-thà no a thathar a' dèanamh an-dràsta ann an Sgìlean Gàidhlig, Mothachadh Cànain, Planadh Cànain is Leasachadh Coimhearsnachd. Fhuair a-mach nach do rinn daoine neo-phàighte mòran trèanaidh idir, agus den fheadhainn a rinn, bha iad ag obair aig buidhnean coimhearsnachd. Bha an trèanadh a tha iad a' dèanamh ann an Sgìlean Gàidhlig (tro Ùlpan no SMO mar as trice) agus Leasachadh Coimhearsnachd. Chunnacas gun robh a h-uile duine neo-phàighte a tha a' dèanamh trèanadh ann an Sgìlean Gàidhlig uile fo sgèith aon bhuidhne (Fèisean nan Gàidheal).

Chithear bhon rannsachadh gun robh triùir às gach ceathrar air trèanadh air choireigin a dhèanamh ann an aon de na sgìlean ainmichte sa cheisteachan, ach fhathast bha sin a' fàgail gu bheil aon duine anns gach ceithir nach do rinn trèanadh ann an gin de na ceithir cuspairean.

Bha leth den na buidhnean air trèanadh ann am Planadh Cànain a dhèanamh – ma dh’fhaoidte air sgàth ’s gun robh aca ri Plana Cànain a sgrìobhadh dhan bhuidhinn aca – agus bha a’ mhòr-chuid seo ag obair dhan roinn phoblaich. An-dràsta, chan eil duine san t-sampall a’ dèanamh trèanadh air Planadh Cànain aig buidhnean coimhearsnachd – ged a tha planaichean cànain baile msaa mar amas sa *Phlana Cànain Nàiseanta Ghàidhlig*, gu h-àraidh ma tha coimhearsnachdan gu bhith aig cridhe iomairtean ath-bheothachaidh.

Chunnacas san rannsachadh àireamhan àrda airson trèanadh le buidhnean poblach/nàiseanta ann an Sgìlean Gàidhlig agus Mothachadh Cànain – na bun-chùrsaichean ann am Planadh Cànain, saoilidh an sgioba rannsachaidh. Bha na rinn an trèanadh seo a’ riochdachadh dìreach aon trian de na buidhnean seo, ged-thà.

A thaobh àireamhan is seòrsa trèanaidh a tha luchd-obrach uile a’ dèanamh an-dràsta, fhuair eadh nach eil leth de na buidhnean a’ dèanamh trèanadh sam bith an-dràsta. Sna buidhnean poblach, tha a’ mhòr-chuid dhiubh a’ dèanamh trèanadh airson luchd-obrach pàighte ann an Sgìlean Gàidhlig.

Fhuair eadh a-mach gu bheil a’ mhòr-chuid de dh’obraichean, a tha a’ buntainn gu sònraichte ri leasachadh cànain agus coimhearsnachd na Gàidhlig, ann an leasachadh coimhearsnachd agus leasachadh cànain sa choimhearsnachd; cha robh mòran ann an leasachadh phoileasaidhean a tha a’ buntainn ris na coimhearsnachdan/luchd-labhairt na Gàidhlig.

Bha na h-obraichean a thaobh poileasaidh agus leasachadh cànain aig buidhnean poblach; agus bha obraichean ann an leasachadh coimhearsnachd bitheanta gu h-àraid aig buidhnean carthannais agus buidhnean sa choimhearsnachd.

Den fheadhainn aig an robh obair roimhe a bha a’ buntainn ri leasachadh cànain/coimhearsnachd, bha a’ mhòr-chuid ag obair ann an Leasachadh Coimhearsnachd agus bha na h-obraichean seo mar bu thrice aig buidhnean poblach.

Nochd ùidh mhòr ann an trèanadh, aig gach seòrsa buidhne is airson daoine pàighte agus neo-phàighte. Tha an ùidh as motha anns na sgìlean bunaiteach, ‘bog’ a thaobh planadh cànain – ann an Sgìlean Gàidhlig agus Mothachadh Cànain (agus bha trì buidhnean mòra poblach aig cùl an iarrtais seo); ach tha ùidh ann aig gach seòrsa buidhne ann am Planadh Cànain agus Leasachadh Coimhearsnachd cuideachd.

B’ fheàrr le daoine trèanadh fhaighinn le oide san àite-obrach no san sgìre faisg orra; ach thathar fosgailte cuideachd do chothroman trèanaidh a’ cleachdadh ICT.

Tha poileasaidh trèanaidh aig a’ mhòr-chuid de bhuidhnean, is tha am figear nas àirde airson bhuidhnean poblach na airson bhuidhnean coimhearsnachd. Fhuair eadh a-mach nach eil trèanadh riatanach aig buidhnean san fharsaingeachd, agus tha am figear airson bhuidhnean coimhearsnachd gu math nas ìsle na airson bhuidhnean poblach/nàiseanta.

Le bhith a’ cleachdadh sgèile Likert, fhuair eadh gu bheil ùidh mhòr aig buidhnean ann a bhith a’ leasachadh chothroman trèanaidh. Bhathar ag aontachadh gu bheilear ag iarraidh barrachd chothroman trèanaidh, gu bheil feum air cùrsaichean le teisteanas mar LDL, gum bu chòir don

Bhòrd a bhith a' co-òrdanachadh fios air trèanadh, gu bheil feum air prògram coitcheann airson bhuidhnean gach bliadhna, agus gum biodh e feumail gu tric nam biodh buidhnean a' tighinn ri chèile airson trèanadh. Bhathar cuideachd taiceil don bheachd gum bu chòir do bhuidhnean nàiseanta a bhith a' cur cuideam air trèanadh, agus gu bheil feum air tuilleadh airgid/ghoireasan bho bhuidhnean nàiseanta airson trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd. Cha robhar cho taiceil dhan bheachd gum bu chòir poileasaidh coitcheann a bhith ann airson an uiread de thrèanadh a bu chòir do luchd-obrach dèanamh.

Uile gu lèir, fhuair eadh nach deach mòran trèanaidh a dhèanamh ann am mòran de na sgìlean a tha a' buntainn ri planadh cànan gu h-àraidh ach, gu ìre nas lugha, ann an leasachadh coimhearsnachd nas motha - ged a tha gu leòr a' dèanamh trèanadh ann an litearrachd sa Ghàidhlig. Tha ùidh mhòr aig a h-uile seòrsa buidhne anns gach roinn obrach ann am barrachd trèanaidh, gu h-àraidh ma tha e: **ri fhaighinn aig an taigh; tro neach-trèanaidh no air VC, msaa; gu h-àraidh ma bhios tuilleadh taice le co-òrdanachadh prògram trèanaidh bho BnG; agus ma bhios trèanadh ann le taic-airgid a bharrachd dha, bho na buidhnean nàiseanta.**

4. TORAIDHEAN 2: AGALLAMHAN

4.1. Ro-ràdh do na h-agallamhan

Mar a thuirteadh ann an 2.3., Dòighean-rannsachaidh, bha cleachdadh stèidhichte ann airson gach agallaimh, ach bha saorsa ann cuideachd leudachadh a dhèanamh air cuid de phuingean a bha iomchaidh no inntinneach. Bha 13 ceistean ann agus bho na freagairtean seo chaidh sgrùdadh a dhèanamh air na freagairtean agus na puingeas as cudromaiche an uair sin a sheòrsachadh ann an 3 earrainnean:

1. Beachdan air trèanadh a tha ri fhaotainn an-dràsta agus deòin trèanadh a ghabhail os làimh.
2. Sgilean a th' ann agus a tha a dhìth: prìomhachasan
3. Poileasaidhean, co-obrachadh, siostaman-taice agus maoin

4. 2. Trèanadh a tha ri fhaotainn an-dràsta agus deòin trèanadh a ghabhail os làimh

Tha e soilleir bho na h-agallamhan uile nach eil siostam trèanadh ann an-dràsta co-cheangailte a dh'aona-ghnothaich ri leasachadh Gàidhlig sa choimhearsnachd ged a tha na buidhnean uile a' gabhail pàirt ann no a' tairgse trèanadh air choireigin. Tha Comunn na Gàidhlig a' cur air dòigh 4 làithean trèanadh gach bliadhna son nan oifigearan Iomairt aca: tha farsaingeachd chuspairean ann an trèanadh CnaG, ach glè bheag dhiubh co-cheangailte ri na cuspairean a chaidh a shònrachadh ann an sgeama an rannsachaidh (mothachadh cànan, leasachadh coimhearsnachd, sgilean Gàidhlig, planadh cànan) - san àbhaist tha cuspairean CnaG gu math practaigeach agus chan eil structar no frèama lìbhrigidh ann. Tha trèanadh ri fhaotainn anns na buidhnean eile cuideachd mar as trice tro shiostaman measaidh bhliadhnail no nuair a nochdas iarrtas. Anns na comhairlean, tha e follaiseach gu bheil e na dhleastanas aig manaidsèaran a bhith a' beachdachadh air na feumalachdan trèanadh aig daoine anns na measaidhean bhliadhnail (ma tha sin iomchaidh).

Tha ùidh aig na buidhnean gu diofar ìrean ann a bhith a' gabhail pàirt ann an trèanadh eile. Chaidh a thogail aig gach com-pàirtiche anns na h-agallamhan nach eil ùine gu leòr ann an-còmhnaidh son trèanadh agus bha e follaiseach nach fhacas trèanadh mar phrìomhachas obrach agus iad uile cho trang. Chaidh a thogail cuideachd dhan fheadhainn a tha ag obair anns na h-Eileanan gu bheil duilgheadasan sònraichte aca a thaobh a bhith a' frithealadh trèanadh mas ann air tìr-mòr a tha e: tha seo gu follaiseach a' cur ri cosgais trèanadh agus làithean air falbh bhon àite-obrach - agus tha seo a' bualadh gu mòr air daoine a tha ag obair pàirt-ùine.

Chaidh a thogail le CBG nach eil trèanadh ann an-dràsta dha daoine a tha ag obair mar oifigearan planaidh; shaoileadh gum biodh e iomchaidh ionnsachadh mu na tha a' dol ann an àiteachan eile agus nan robh prògram mar sin ann do dhaoine coltach ris-san, gum biodh ùidh aige a dhol ann. Thuir Ceannard CnaG gum biodh ùidh aig a' bhuidhinn sin cuideachd ann am prògram de thrèanadh nan robh an leithid ann, agus nan robh e a' tairgse fiosrachadh agus trèanadh iomchaidh.

4.3 Sgilean a th' ann agus a tha a dhìth: prìomhachasan

Bha aonta soilleir ann gu bheil farsaingeachd de sgilean a dhìth son a bhith ag obair ann an leasachadh coimhearsnachd Gàidhlig, agus mar thoradh air sin tha e doirbh dealbh fhaighinn no a chruthachadh air iomlan nan sgilean a tha aig daoine an-dràsta no a tha a dhìth.

Am measg nan sgilean a th' aig luchd-obrach coimhearsnachd a chaidh ainmeachadh, bha na leanas:

ciad-chobhair	dion-cloinne	rianachd-oifis
rianachd-ghoireasan	obair chunntasachd	stiùireadh phròiseactan
sgilean cànan	obair oighreachd	

A bharrachd air sgilean practaigeach, bha cuid a' bruidhinn air comasan pearsanta a tha riatanach airson obair ann an coimhearsnachd, leithid: math air dèiligeadh ri daoine, misneachd, dealas son na h-obrach agus comasan 'diplomataigeach' ged a dh'aithnichear gum biodh e doirbh iad seo a theagasg.

Chaidh sgilean cànan aithneachadh leis a h-uile duine mar sgil a tha riatanach agus, gu dearbh, a-mach às a' cheithir (mothachadh cànan, leasachadh coimhearsnachd, sgilean Gàidhlig, planadh cànan), 's dòcha gur e seo an sgil air an robh daoine a' cur barrachd cuideim: chuireadh fàilte air dòigh ùr-nòsach sgilean cànan adhartachadh agus a leasachadh an dà chuid airson feadhainn a tha air ùr-thighinn dhan chànan agus dhan fheadhainn a tha fileanta ach feumach air misneachd. Tha CnES air grunn chùrsaichean cànan a lìbhrigeadh don luchd-obrach, agus bha e follaiseach bhon agallamh gun robh Sgioba na Gàidhlig den bheachd gun robh cur taic ri lìbhrigeadh chùrsaichean Gàidhlig na phàirt mhòr den obair aca agus air an làimh eile, cha robh iad mothachail air iarrtas son trèanadh ann an obair choimhearsnachd tro mheadhan na Gàidhlig.

A thaobh prìomhachasan, a bharrachd air sgilean cànan, cha robh aonta ann air cuideam nan cuspairean eile am measg nam buidhnean leis an d' rinneadh agallamhan. Cha robh CnaG a' faicinn gun robh mothachadh cànan a' buntainn riutha, seach gu bheil iad ag obair san fharsaingeachd còmhla ri daoine aig a bheil Gàidhlig agus ann an raon-obrach gu math pragtaigeach agus air an adhbhair sin, cha robh mòran suim aca ann an trèanadh ann am planadh cànan nas motha. Chuireadh luach mòr air trèanadh ann an leasachadh coimhearsnachd gus am biodh daoine comasach air a dhol a-mach gu na coimhearsnachdan agus am misneachadh agus gum biodh deagh fhios aca cò air a bha iad a-mach co-cheangailte ris a' Ghàidhlig agus mar a thuirt CnES, mur eil coimhearsnachdan fallain ann le daoine deònach pàirt a ghabhail ann an gnothaichean coimhearsnachd, dè am maith a th' ann an leasachadh cànan.

4.4 Maoin, poileasaidhean, co-obrachadh agus siostaman-taice

Tha na buidhnean uile air airgead poblach fhaighinn roimhe airson an cuideachadh le trèanadh a chur air dòigh. Dha trì a-mach às a' cheithir, bhiodh taic-airgid cudromach dhaibh airson a bhith comasach air trèanadh a libhrigeadh: bha na comhairlean, gu sònraichte, mothachail air cothroman a bha iad a' faighinn tro sgeama GLAIF agus den bheachd gun robh uallach air choireigin air Bòrd na Gàidhlig son an cuideachadh.

Chan eil ach na Comhairlean a' leantainn stiùireadh nàiseanta sam bith, ach an uair sin, cha robh CBG uabhasach soilleir dè an seòrsa poileasaidh a bh' ann co-cheangailte ri Gàidhlig: ach nan robh poileasaidh trèanaidh Gàidhlig ann gu nàiseanta, gum biodh ùidh ann agus gum biodh sin freagarrach dhaibh. Chan eil poileasaidhean foirmeil trèanaidh aig CnaG no Stòras Uibhist. Chaidh iomradh a dhèanamh turas no dhà cho aonranach 's a dh'fhaodadh obair choimhearsnachd leis a' Ghàidhlig a bhith: daoine ag obair leotha fhèin air falbh bho cho-obraichean, no 's dòcha nach eil co-obraichean eile le Gàidhlig anns a' bhuidhinn far a bheil iad ag obair. Mar a shealladh Macleod² roimhe, ma tha neach ag obair anns a' choimhearsnachd gun siostam-taice no trèanadh iomchaidh air a c(h)ùl, dh'fhaodadh droch bhuaidh a bhith aige seo air an neach, agus mar sin an obair.

Co-cheangailte ri cuspair co-obrachaidh, bhathas a' bruidhinn gu tric air 'lìonraidhean'. Chan ionnan lìonraidh agus trèanadh foirmeil ach thàinig e a-mach gu math làidir anns na h-agallamhan (gu sònraichte, ach chan ann a-mhàin, bho CBG) gum biodh e math cothroman a chruthachadh do dhaoine a tha a' dèanamh na h-aon obrach ann an àiteachan fa leth tighinn còmhla (fiù le bhith a' cleachdadh ghoireasan teicneòlais) airson bruidhinn air an obair aca agus 's dòcha ionnsachadh bho chàch a chèile. Chaidh iomradh a dhèanamh le CBG air lìonraidh airson luchd-planaidh na Gàidhlig, ach cha robh an neach seo air cuireadh oifigeil fhaighinn agus cha robh fhios aige dè am bun-stèidh a bh' air a' bhuidhinn seo ach bha e làidir den bheachd gum biodh rudeigin mar seo feumail. Gu dearbh, dh'ainmicheadh lìonraidhean agus co-obrachadh foirmeil agus neo-foirmeil grunn tursan mar dhòigh trèanaidh no co-dhiù cothrom cluinntinn mu dheidhinn eisimpleirean de dheagh-ghnè. Chaidh a dhaingneachadh le co-dhiù dithis gun robh cothroman conaltraidh aig coinneamhan gu math cuideachail agus gun robh cothroman ionnsachaidh an lùib thachartasan den leithid.

Tha tòrr eòlais agus sgilean aig na buidhnean ris an do bhruidhneadh son nan agallamhan agus tha iad mar-thà a' roinn an eòlais seo agus a' toirt comhairle nuair a thèid iarraidh ann an cuid de shuidheachaidhean ach chan eilear an dùil gu bheil e cho math agus as urrainn. Thugadh eisimpleir seachad de bhuidhnean planadh cànan nan Eilean Siar (eadar CnES, CnaG, Bòrd na Gàidhlig, Iomairt na Gàidhealtachd msaa a bha uile an sàs ann an cruthachadh Plana Cànan nan

² Macleod, Michelle (2011). "The Human Factor: Community Language Workers and National Strategies" ann an Kirk, J M & Ó Baoill, D P. (deas.) *Strategies for Minority Languages: Northern Ireland, the Republic of Ireland and Scotland*. Beul Feirste: Cló Ollscoil na Banrìona.

Eilean Siar [2004]): an sin bha cothroman ionnsachaidh ann bho chàch a chèile ann an suidheachadh gu tur ceangailte ri planadh cànan (a bharrachd air cothroman a thoirt a bhith cinnteach nach robh dùblachadh san obair ann): chan eil seo ann tuilleadh, ach shaoileadh gum biodh e math nan robh e ann.

4.5. Co-dhùnaidhean

Cha robh trèanadh na phrìomhachas aig gin de na buidhnean ged a chuireadh iad uile fàilte air barrachd chothroman trèanaidh nan robh iad ann.

Chuir a h-uile duine luach air cothroman tighinn còmhla airson bruidhinn air an cuid obrach agus an cuid eòlais a roinn agus ionnsachadh bho chàch a chèile: bhathar a' faicinn lìonraidhean mar dhòigh gus trèanadh fhaighinn no a thoirt seachad ann an dòigh neo-fhoirmeil.

Cha robh trèanadh air planadh cànan na phrìomhachas do dhuine sam bith: gu dearbh cha robh cuid den bheachd gun robh planadh mar sin aig ìre coimhearsnachd iomchaidh. Tha comhstri ann leis seo ged-tà oir aig an aon àm bha daoine mothachail air an fheum a th' ann gus a bhith cinnteach gu bheil daoine a' cruthachadh phlanaichean obrach freagarrach dhaibh fhèin, dhan choimhearsnachd anns a bheil iad ag obair agus a tha a' dol le planadh ro-innleachdail aig ìre nàiseanta.

Thuigeadh bho na h-agallamhan gur dòcha gum biodh ùidh aig daoine ann a bhith a' gabhail pàirt ann am prògram de thrèanadh far am b' urrainn do dhaoine grunn chuspairean eadar-dhealaichte a thaghadh. Cha do bhruidhinn duine sam bith air cùrsaichean fada, dìreach seiseanan trèanaidh.

Bhathar a' faicinn gun robh uallach aig Bòrd na Gàidhlig gu bhith an sàs gu ìre: co-dhiù gus taic airgid a thoirt seachad airson trèanadh agus 's dòcha fiù ann a bhith a' cruthachadh seòrsa de chlàr airson trèanadh do bhuidhnean a bhiodh a' dèiligeadh ri grunn chuspairean eadar-dhealaichte.

5. TORAIDHEAN 3: COTHROMAN TRÈANAIDH: LEASACHADH CÀNAIN/COIMHEARSNACHD

5.1 Dòighean obrach

Tha iomradh seo shìos air cothroman tràanaidh a th' ann do luchd-leasachaidh cànain agus/no coimhearsnachd a leigeas leotha cur ri an sgilean, agus le sin ri ìre proifeiseantachd an cuid obrach. Thathar mothachail, mus bi daoine uidheamaichte airson a dhol an sàs ann an dreuchd sam bith, gum bi feum aca air eòlas is fiosrachadh a dh'ullaicheas iad airson an dreuchd a choileanadh cho proifeiseanta 's cho fiosraichte 's a ghabhas.

Ann a bhith a' rannsachadh nan cothroman tràanaidh, bhathar mothachail gum feumadh cùrsaichean a bhith a' freagairt air feumalachdan luchd-leasachaidh cànain agus/no coimhearsnachd a tha ann an cosnadh eadar làn-ùine is pàirt-ùine ann an Alba. Air a' bhonn sin, chan eil iomradh an seo air cùrsaichean làn-ùine aghaidh-ri-aghaidh air sàilleabh 's nach eil e coltach gum faigheadh luchd-obrach fòrladh bhon dreuchd airson pàirt a ghabhail ann an cùrsa teisteanais, dioplòma, ceuma no iar-cheuma air a lìbhrigeadh air an dòigh sin rè bliadhna no nas fhaide. Chaidh cumail ri mìneachadh car cuingealaichte air "cùrsa" cuideachd, agus chaidh cùrsaichean a sheachnadh far nach robh eileamaid air choireigin de theagasg 's de mheasadh nan lùib, mar eisimpleir cùrsaichean fèin-stiùiridh ann an leasachadh coimhearsnachd. Mar an ceudna, chan eil iomradh air cùrsaichean a tha a dh'aona ghnothaich ag amas air luchd-obrach ann am buidhnean-cobhair eadar-nàiseanta no air daoine a bhiodh ag obair gu ìre mhòr ann an dùthchannan neo-leasaichte an treas saoghail.

Ged-thà, tha iomradh an seo air cùrsaichean pàirt-ùine agus/no air astar, air an lìbhrigeadh tro mheadhan na Gàidhlig no na Beurla, an dà chuid an Alba 's thall thairis, air am biodh cothrom aig luchd-obrach a tha fhathast ann an dreuchd. Chaidh cùrsaichean eadar-nàiseanta a lorg le rannsachadh air-loidhne agus chaidh fiosrachadh a bharrachd a thrusadh tro phost-d no tro chòmhradh ri rianairean nan cùrsaichean air a' fòn.

A thaobh an rannsachaidh air làraichean-lìn oilthighean, cholaistean agus luchd-solarachaidh eile, bha e na dhùbhlann aig amannan fiosrachadh iomlan, mionaideach a lorg air cruth, prìs, cinn-latha, measadh agus lìbhrigeadh chùrsaichean. Chan eil e coltach gu bheil na h-oilthighean is eile dha-rìribh a' dealbhadh nan làraichean-lìn air dhòigh 's gu bheil e furasta do dhaoine air an taobh a-muigh fiosrachadh a lorg air cùrsaichean a bhios iad a' tabhann a bharrachd air an fheadhainn a tha ag amas air oileanaich aghaidh-ri-aghaidh làn-ùine.

5.2 Iomradh air na Cùrsaichean

Tha fiosrachadh mionaideach mu gach cùrsa freagarrach a chaidh a lorg anns na clàran a leanas a' chaibideil seo, agus tha an earrann seo a' toirt dealbh fharsaing air na tha ga sholarachadh.

Uile gu lèir chaidh 35 cùrsaichean a shònrachadh a tha gan lìbhrigeadh an-dràsta agus 3 eile a tha anns an amharc (faic Earrann 5.5.3, Cùrsa 32 seo shìos), aig diofar ìrean agus le diofar

dhòighean libhrigidh, agus a' chuid mhòr dhiubh ann an Leasachadh Coimhearsnachd. Tha iomradh air na cùrsaichean seo shìos.

5.2.1 Leasachadh Coimhearsnachd

Aig ìre **iar-cheuma**, eadar MA, MS agus MSc, chaidh 3 cùrsaichean làn-ùine agus 5 pàirt-ùine a lorg. Mar as trice, ged-thà, tha sùbailteachd ann agus tha e an urra ris an oileanach fhèin an gabh iad cùrsaichean os làimh làn- no pàirt-ùine. Tha 6 dhiubh air an libhrigeadh air-loidhne agus 2 air astar, agus am bitheantas bidh an dòigh libhrigidh a rèir toil an oileanaich.

Aig ìre **PgDip**, chaidh cùrsa pàirt-ùine a lorg, air a libhrigeadh air astar no aghaidh-ri-aghaidh a rèir toil an oileanaich.

Aig ìre **PgCert**, chaidh 3 cùrsaichean pàirt-ùine a lorg, 's iad air an libhrigeadh air-loidhne.

Aig ìre **ceuma**, eadar BA/BA (Hons) agus BSc, chaidh 3 cùrsaichean làn-ùine agus 6 pàirt-ùine a lorg, ach tha sùbailteachd ann far an deach na cùrsaichean làn-ùine a shònrachadh. Tha 3 cùrsaichean air an libhrigeadh air-loidhne, 4 air astar agus aonan aghaidh-ri-aghaidh, ach a-rithist tha sùbailteachd ann a thaobh dhòighean libhrigidh. Tha cùrsa ceuma air a sholarachadh tro mheadhan na Gàidhlig le Sabhal Mòr Ostaig agus Colaisde a' Chaisteil, agus faodar an ceum a ghabhail le urram aig Sabhal Mòr Ostaig.

Aig ìre **DipHE**, chaidh 3 cùrsaichean pàirt-ùine a lorg, 2 dhiubh air an libhrigeadh air-loidhne agus aonan air astar.

Aig ìre **CertHE**, chaidh 4 cùrsaichean làn-ùine agus 9 cùrsaichean pàirt-ùine a lorg, ach tha sùbailteachd ann eadar an gabh oileanaich na cùrsaichean os làimh làn- no pàirt-ùine. Tha 8 dhiubh air an libhrigeadh air-loidhne agus 2 air astar, agus a-rithist tha sùbailteachd ann a thaobh dhòighean libhrigidh.

Aig ìre **LDL (CPD)**, chaidh 3 cùrsaichean pàirt-ùine a lorg, 2 dhiubh air an libhrigeadh air-loidhne agus aonan air astar.

5.2.2 Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd

Aig ìre **ceuma**, eadar MEd agus MSc, chaidh cùrsa làn-ùine agus 2 chùrsa pàirt-ùine a lorg. Tha an cùrsa MSc air a libhrigeadh air-loidhne, air astar no aghaidh-ri-aghaidh a rèir toil an oileanaich, ach chan eil an cùrsa MEd ri fhaotainn ach aghaidh-ri-aghaidh, ged a dh'fhaodas oileanaich a dhèanamh pàirt-ùine.

Aig ìre **PgDip**, chaidh cùrsa làn-ùine agus 2 chùrsa pàirt-ùine a lorg, air an libhrigeadh air-loidhne, air astar no aghaidh-ri-aghaidh a rèir toil an oileanaich.

5.2.3 Leasachadh Cànan

Aig ìre **BA/BA (Hons)**, tha Sabhal Mòr Ostaig agus Colaisde a' Chaisteil a' solarachadh cùrsa làn-ùine no pàirt-ùine, air astar no aghaidh-ri-aghaidh, a rèir toil an oileanaich, agus an cùrsa tro mheadhan na Gàidhlig. Gabhaidh ceum le urram dèanamh aig Sabhal Mòr Ostaig.

Aig ìre **MA**, **PgDip** agus **PgCert**, tha cùrsaichean air-loidhne anns an amharc aig Oilthigh Auckland ann an Sealainn Nuadh, ged nach eil iad air tòiseachadh fhathast.

Aig ìre **LDL**, tha buidheann IAITH anns a' Chuimrigh a' solarachadh taghadh de chùrsaichean goirid làn-ùine, aghaidh-ri-aghaidh a rèir feumalachdan bhuidhnean leasachaidh. Tha Sabhal Mòr Ostaig a' solarachadh cùrsa pàirt-ùine, air astar tro mheadhan na Gàidhlig.

5.3 Co-dhùnaidhean

Cha ghabh a bhith cinnteach a bheil an clàr seo buileach iomlan, a thaobh nan cùrsaichean eadar-nàiseanta co-dhiù. Le barrachd ùine, tha fhios gun rachadh cùrsaichean eile a lorg, ach thathar den bheachd gu bheil an clàr seo a' riochdachadh agus a' taisbeanadh cuibhreann iomchaidh de na tha ri fhaotainn, gu h-àraidh a thaobh leasachadh coimhearsnachd agus gu seachd àraidh a thaobh foghlam coimhearsnachd.

Chuir e iongnadh air an luchd-rannsachaidh nach deach barrachd chùrsaichean a lorg ann an leasachadh cànan, gach cuid am Breatainn 's an Èirinn 's nas fhaide air falbh. O chionn dà bhliadhna air ais rinneadh an aon rannsachadh ann an dòigh mhì-fhoirmeil an cois leasachadh chùrsaichean aig Sabhal Mòr Ostaig, agus chaidh grunnan chùrsaichean air leasachadh cànan a lorg an uair sin ach, ann an Èirinn co-dhiù, tha na bh' ann dhiubh air crìonadh, a rèir aithris air sàilleabh dìth iarrais ri linn gaiseadh eaconamach na dùthcha. Mar eisimpleir dhiubh sin tha cùrsaichean leasachadh cànan *Fiontar* aig Dublin City University.

Mar a thuirte mar-thà, ri linn an rannsachaidh seo chaidh mòran chùrsaichean a lorg thall thairis air leasachadh coimhearsnachd, 's gun ach aonan air leasachadh cànan a tha ri fhaotainn air astar. Tha e soilleir ma-thà gu bheil beàrn mhòr anns a' mhargaidh airson chùrsaichean air leasachadh cànan gu sònraichte. Bhon a rinn Joshua Fishman (1991) an obair iomraiteach aige air Ath-thionndadh Gluasad Cànan, ghabh iomadh eòlaiche air feadh an t-saoghail ri rannsachadh air leasachadh cànan (faic Tùsan), agus chaidh mòran eòlais a chur ris an raon, ach gu ìre mhòr tha an t-eòlas sin gun tighinn a-steach dhan dreuchd no dha na daoine a tha ag obair bho latha gu latha ann an ath-bheothachadh cànan. Chithear bhon rannsachadh seo gu bheil obair mhòr ga gabhail os làimh gu h-eadar-nàiseanta gus leasachadh coimhearsnachd a thogail mar dhreuchd phroifeiseanta agus gu bheil farsaingeachd de chùrsaichean ga solarachadh air a' chuspair aig gach ìre.

Cha chante an aon rud mu leasachadh cànan idir ged-thà, a rèir an dàta a gheibhear seo shìos co-dhiù, ged a tha na h-eòlaichean a th' air an ainmeachadh am measg nan tùsan ag aontachadh nach soirbhich le ath-bheothachadh mion-chànain mura cuirear an t-ath-bheothachadh air stèidh fhiosraichte, phroifeiseantach. Chan eil fianais eadar-nàiseanta ann à àite sam bith aig àm sam bith gun do shoirbhich le iomairt ath-bheothachaidh mion-chànain riamh a bha stèidhte air obair dhaoine gun trèanadh, gun eòlas, agus air sàilleabh sin thathar a' moladh gum bi an dearbh thrèanadh is eòlas sin ri thabhann air luchd-leasachaidh cànan an Alba.

5.4 Clàr de na Cùrsaichean

Tha na cùrsaichean a chaidh a lorg air an ainmeachadh fa leth anns na clàran a leanas far am faighear fiosrachadh mu ainm a' chùrsa agus an teiseantanais; ainm is seòladh an t-solaraiche; cuspairean no modalan; buidheann bharrantachaidh; faid agus dòigh libhrigidh; cosgais; agus barrantas inntrigidh. Tha na cùrsaichean air an liostachadh a rèir seòrsa (Leasachadh Coimhearsnachd, Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd, Leasachadh Cànanain) agus ìre (ceum iar-cheuma, dioplòma iar-cheuma, teisteanas iar-cheuma, ceum, dioplòma, teisteanas, LDL).

5.4.1 Leasachadh Coimhearsnachd

1	MA in Community Development
Cò leis	University of Victoria, Canada
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.uvic.ca/hsd/publicadmin/programs/graduate/mainCommunityDevelopment/macd@uvic.ca
Cuspairean	Riathanach: Anchoring a Change Agenda: Foundations; Leadership in Organizational and Community Development; Practices and Perspectives on Forging Change; Community Based Research Foundations; Enterprise Development for Community Benefit; Leadership, Management and Governance within Organizations; Managing Organizations, Systems and Community Transformations; Program/Project Design, Management and Evaluation; Agenda from Social Change: Moving Forward.
Barrantachadh	University of Victoria
Cuin is Tricead	An ath inntrigeadh, An Cèitean, 2013.
Faid	Thèid am MA a chrìochnachadh ann an dà bhliadhna.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne agus dà bhùth-obrach an làthair air àrainn an oilthigh. Tha tràchdas maighstireachd riathanach.
Cosgais	>\$15,000 Canadach
Barrantas Inntrigidh	Ceithir bliadhna de dh'eòlas ag obair ann an leasachadh coimhearsnachd; BA le 5.0 (B) na àbhaist anns an dà bhliadhna mu dheireadh.

2	Master of Professional Studies in Community and Economic Development
Cò leis	Pennsylvania State University, USA
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.worldcampus.psu.edu/degrees-and-certificates/community-and-economic-development-masters/ CEDEV Graduate Program at Pennsylvania State University, 305 Armsby Building, University Park, PA 16802, USA cedevinfo@psu.edu
Cuspairean	Cuspairean a' chùrsa: perspectives on development, democracy, and decision making; economic development planning; structures and processes of communities and community organizations; land use, population change, and municipal finance; leadership in communities and nonprofit organizations; methods and techniques of community and economic development
Barrantachadh	Pennsylvania State University, USA
Cuin is Tricead	15 an Ògmhios, 30 an t-Sultain, neo 1 an Giblean.
Faid	Feumar 30 creideasan uile gu lèir, sùbailte.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne
Cosgais	\$22,080 US + cìsean.
Barrantas Inntigidh	BA le 3.0 (B) na àbhaist anns an dà bhliadhna mu dheireadh.

3	MS Community Development
Cò leis	Eadar Kansas State University, Iowa State University, North Dakota State University, University of Missouri, University of Nebraska agus South Dakota State University
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.hsidea.org/programs/cdev/ http://www.ndsu.edu/dce/degrees/graduate/ms_ma_comdev/
Cuspairean	Riathanach: Community Development. Speisealaichte: working with native communities; natural resource management; building economic capacity; non-profit leadership
Barrantachadh	Kansas State University, Iowa State University, North Dakota State University, University of Missouri, University of Nebraska, agus South Dakota State University
Cuin is Tricead	Inntigeadh trì tursan gach bliadhna: 1 Ògmhios, 1 Dàmhair, 1 Màrt
Faid	Mholadh eadar 3 agus 6 creideasan gach semester, trì semester gach bliadhna.
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne
Cosgais	36 creideasan uile gu lèir, air \$485 gach creideas.
Barrantas Inntigidh	Caochladh bho oilthigh gu oilthigh ach BA le comharraidhean 3.0 na h-àbhaist.

4	MSc Advanced Community Development
Cò leis	Oilthigh Ghlaschu & International Association for Community Development (IACD)
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/advancedcommunitydevelopment/?gclid=CKSlvoDaybUCFY92wodLEUAtw . Dave.Beck@glasgow.ac.uk
Cuspairean	Social theories for advanced community development; Critical issues in community development; Global models of practice; Research methods; Advanced community development practice
Barrantachadh	Oilthigh Ghlaschu
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	24 mìosan pàirt-ùine
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne & teagasg air astar
Cosgais	£528 gach 20 creideas (180 creideas gu lèir) UK & EU = £4,752
Barrantas Inntrigidh	Ceum sam bith + 2 bhliadhna ag obair san raon

5	MSc Management for Sustainable Development
Cò leis	Dublin City University
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.dcu.ie oscail@dcu.ie
Cuspairean	strategic management, project management and risk assessment. students carry out research on a range of focused topics, involving data collection, critical analysis, interpretation and to present them in a report format.
Barrantachadh	DCU
Cuin is Tricead	Sultainn & Faoilleach
Faid	2 bhliadhna + tràchdas
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar & air-loidhne
Cosgais	€9,425
Barrantas Inntrigidh	Proifeiseantaich san raon

6	PgDip Management for Sustainable Development
Cò leis	Dublin City University
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.dcu.ie oscail@dcu.ie
Cuspairean	strategic management, project management and risk assessment. students carry out research on a range of focused topics, involving data collection, critical analysis, interpretation and to present them in a report format.
Barrantachadh	DCU
Cuin is Tricead	Sultainn & Faoilleach
Faid	2 bhliadhna
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar & air-loidhne
Cosgais	€7,540
Barrantas Inntrigidh	Proifeiseantaich san raon

7	Graduate Certificate in Community and Economic Development
Cò leis	Pennsylvania State University, USA
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.worldcampus.psu.edu/degrees-and-certificates/community-and-economic-development-certificate/ CEDEV Graduate Program at Pennsylvania State University, 305 Armsby Building, University Park, PA 16802, USA cedevinfo@psu.edu
Cuspairean	Cuspairean a' chùrsa: citizen participation; effective decision making in communities; evaluating causes and consequences of economic and population change; job creation, retention and expansion, and entrepreneurship; land use and sustainable development; community structure and processes that affect development and well-being
Barrantachadh	Pennsylvania State University, USA
Cuin is Tricead	1 an t-luchar, 1 an t-Samhain, neo 1 an Giblean.
Faid	Feumar 15 creideasan uile gu lèir, sùbailte.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne
Cosgais	\$11,445 US + cìsean.
Barrantas Inntrigidh	BA, le sia creideasan anns na saidheansan sòisealta, trì ann an soiseòlas agus trì ann an eaconomaics

8	Professional Certificate in Community Development
Cò leis	Sam Houston State University, Texas, USA
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	Department of Sociology, Sam Houston State University, Box 2446, Huntsville, Texas 77341-2446 001-936-294-1512 http://www.shsu.edu/~soc_www/Certificate/Certificate.html
Cuspairean	Riathanach: Research Proposal Writing; Program Evaluation and Impact Assessment; Research Methods; Applied Research Methods Roghainneil: Community; Community Health; Environment and Natural Resource
Barrantachadh	Texas State University
Cuin is Tricead	The ceithir semester aig Sam Houston State University, agus thathar a' gabhail ri oileanaich ùra gach semester.
Faid	Feumar 15 'uairean' de chreideasan uile gu lèir.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne
Cosgais	\$6470 US
Barrantas Inntrigidh	BA le 2.5 (C) na àbhaist.

9	Graduate Certificate in Social Entrepreneurship and Community Development
Cò leis	School of Community Resources and Development, Arizona State University
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://scrd.asu.edu/programs/certificates/online-graduate-certificate-in-social-entrepreneurship-and-community-development School of Community Resources and Development 411 N. Central Ave. Suite 550 Phoenix, AZ 85004-0685
Cuspairean	Riathanach: Social Entrepreneurship; Community and Social Innovations; Financial Management in Non-profit Organizations; Applied Project Roghainneil: Program Evaluation and Information Management no Grant Writing for Non-profit Organizations
Barrantachadh	Arizona State University
Cuin is Tricead	Tha siostam trì semester aig Arizona State University, le inntrigeadh anns gach semester.
Faid	Feumar 15 'uairean' de chreideasan uile gu lèir.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne
Cosgais	\$6945 US
Barrantas Inntrigidh	BA le B na àbhaist.

10	BA/BA (Hons) Gàidhlig agus Leasachadh
Cò leis	Sabhal Mòr Ostaig
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd/Cànain
Seòladh	www.smo.uhi.ac.uk iarrtas@smo.uhi.ac.uk (Eilidh Ghrannnd)
Cuspairean	A' Ghàidhlig an-Dè agus an-Diugh; Saoghal na Gàidhlig 2; Cànan, Cultar 's Cinnidheachd; Iomall a' Chuain Siar an-Diugh; Leasachadh air a' Ghàidhealtachd; Eachdraidh Shòisealta na Gàidhealtachd; Poileasaidh is Plana Cànan 1; Mothachadh Cànan; Leasachadh Coimhearsnachdan Gàidhlig: Sgilean Practaigeach; Coimhearsnachdan san 21mh Linn; Nàiseantachd agus Fèin-aithne Nàiseanta; Tràchdas (urram)
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn; 3 bliadhna (ceum); 4 bliadhna (ceum le urram)
Faid	12 seachdain gach modal
Dòigh Libhrigidh	Làn-ùine & Pàirt-ùine, an làthair & air astar
Cosgais	£1,820 gach bliadhna
Barrantas Inntrigidh	Ceum: 5 SQA (3 H); CertHE: 5 SQA (2 H)

11	BA Gàidhlig agus Leasachadh
Cò leis	Colaisde a' Chaisteil
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd/Cànain
Seòladh	www.lews.uhi.ac.uk [admissions@lews.uhi.ac.uk]
Cuspairean	A' Ghàidhlig an-Dè agus an-Diugh; Saoghal na Gàidhlig 2; Cànan, Cultar 's Cinnidheachd; Iomall a' Chuain Siar an-Diugh; Leasachadh air a' Ghàidhealtachd; Eachdraidh Shòisealta na Gàidhealtachd; Poileasaidh is Plana Cànain 1; Mothachadh Cànain; Leasachadh Coimhearsnachdan Gàidhlig; Sgilean Practaigeach; Coimhearsnachdan san 21mh Linn; Nàiseantachd agus Fèin-aithne Nàiseanta.
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn; 3 bliadhna
Faid	12 seachdain gach modal
Dòigh Libhrigidh	Làn-ùine & Pàirt-ùine, an làthair & air astar
Cosgais	£1,820 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	Ceum: 5 SQA (3 H); CertHE: 5 SQA (2 H)

12	BA Community Regeneration
Cò leis	Oilthigh Dhùn Deagh
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.dundee.ac.uk/admissions/distance_learning/courses/professional_development_community_regeneration_ba.htm eswce-apply@dundee.ac.uk NO m.naulty@dundee.ac.uk (Mike Naulty)
Cuspairean	Riathanach: Leading Inquiry; Professional Project. Speisealaichte: Community Regeneration; Engaging Communities
Barrantachadh	Oilthigh Dhùn Deagh
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	2-6 bliadhna pàirt-ùine air astar
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne + seminar ma bhios oileanaich gu leòr ann
Cosgais	£5,940 (UK & EU) gu lèir
Barrantas Inntigidh	Teisteanas dreuchdail NO Eòlas air an raon AGUS luach 240 creideas

13	Bachelor of Arts in Community Development
Cò leis	Murdoch University, Perth, Australia
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.murdoch.edu.au/Courses/Community-Development/
Cuspairean	Riathanach: Introduction to Community Development; Sociology and Everyday Life; Ideas in Action; Community Work across Sites, Settings and Peoples; Creative Ways to Work with Community; Projects in Community Development; Community and Social Policy; Social Research Methods; agus taghadh de mhodalan roghainneil.
Barrantachadh	Murdoch University
Cuin is Tricead	Sìostam dà shemester, a' tòiseachadh meadhan a' Ghearrain agus meadhan an Iuchair, le cothrom tòiseachaidh anns gach semester.
Faid	Trì bliadhna.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne
Cosgais	\$61500 AUD
Barrantas Inntigidh	"GCE A-Level: At least 7 points over the best 2 or 3 subjects at H2 level"

14	BSc Rural Development
Cò leis	NUI Maynooth
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	adulteducation.nuim.ie/courses/RuralDevelopment.shtml michael.kenny@nuim.ie
Cuspairean	Socio-economic aspects of rural development; Rural sociology, economics & development theory & practice; Project planning, project development & information technology; Public and social policy processes; Community education & development; Quantitative and qualitative research methods; Private, community & alternative rural modeling & management; Financial analysis & planning; Research project; Personal & groups work in rural development; Marketing & enterprise in rural development; Trans-national, national, regional & area development; Social exclusion, gender & equality issues in rural development
Barrantachadh	NUI
Cuin is Tricead	Sultainn
Faid	4 bliadhna
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar
Cosgais	€5,160 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	23+ bliadhna a dh'aois; agallamh

15	BSc (Hons) Rural Development
Cò leis	University College Cork
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.ucc.ie/en/study/undergrad/what/sefs/ruraldev/ mary.oshaughnessy@ucc.ie
Cuspairean	Marketing for Rural Enterprise; Setting up a Rural Development Organisation; Stimulating Rural Enterprise; Interpersonal Communications; Designing & Managing an Area Development Plan; Gender Equality Issues in Rural Development; Fieldwork Project; SME Development; Project Planning & Development; Information Technology; Public & Social Policy Processes; Rural Labour Markets; Community Education; Socio-Economic Research
Barrantachadh	UCC
Cuin is Tricead	Sultainn
Faid	4 bliadhna co-dhiù (ceum le urram)
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar, air-loidhne
Cosgais	€5,150 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	Mature student access programme do dhaoine a tha an sàs anns an raon

16	DipHE Rural Development
Cò leis	NUI Maynooth
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	adulteducation.nuim.ie/courses/RuralDevelopment.shtml [michael.kenny@nuim.ie]
Cuspairean	Socio-economic aspects of rural development; Personal & groups work in rural development; Marketing & enterprise in rural development; Trans-national, national, regional & area development; Social exclusion, gender & equality issues in rural development [11 modalan gu lèir]
Barrantachadh	NUI
Cuin is Tricead	Sultainn
Faid	2 bhliadhna
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar
Cosgais	€5,160 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	23+ bliadhna a dh'aois; agallamh

17	Dip HE Rural Development
Cò leis	University College Cork
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.ucc.ie/en/study/undergrad/what/sefs/ruraldev/ [mary.oshaughnessy@ucc.ie]
Cuspairean	Marketing for Rural Enterprise; Setting up a Rural Development Organisation; Stimulating Rural Enterprise; Interpersonal Communications; Designing & Managing an Area Development Plan; Gender Equality Issues in Rural Development; Fieldwork Project; SME Development; Project Planning & Development; Info Technology; Public & Social Policy Processes; Rural Labour Markets; Community Education; Socio-Economic Research
Barrantachadh	UCC
Cuin is Tricead	Sultainn
Faid	2 bhliadhna
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar, air-loidhne
Cosgais	€5,150 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	Mature student access programme do dhaoine a tha an sàs anns an raon

18	Dip HE Community Regeneration
Cò leis	Oilthigh Dhùn Deagh
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.dundee.ac.uk/admissions/distance_learning/courses/professional_development_community_regeneration_ba.htm [eswce-apply@dundee.ac.uk (Mike Naulty)]
Cuspairean	Leading Inquiry; Project; Community Regeneration; Engaging Communities
Barrantachadh	Oilthigh Dhùn Deagh
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	2-4 bliadhna pàirt-ùine air astar
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne + seminar ma bhios oileanaich gu leòr ann
Cosgais	£3,960 (UK & EU) gu lèir
Barrantas Inntigidh	Teisteanas dreuchdail NO Eòlas air an raon AGUS luach 120 creideas

19	Integrated Online Diploma in Community Based Adaptation, Disaster Risk Reduction & Rural Development
Cò leis	The Center for Sustainable Development
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	http://www.csd-i.org/ol-440-diploma-drr-cba-dev/
Cuspairean	Community Based Adaptation 1-4. Food Security, Nutrition, and Home Gardens 1+2; Participatory M&E; Livelihood Resilience; Water Conservation & Management; Climate Smart Agricultural Practices; Community Based Disaster Risk Assessment, Reduction & Preparedness; Small Island Developing States & Climate Change
Barrantachadh	NA
Cuin is Tricead	Cùrsaichean ùra a' tòiseachadh gach dà mhios.
Faid	12-16 mìosan.
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne, le leabhraichean obrach, tionnsgnaidhean co-obrachail agus blogaichean.
Cosgais	\$1,400 US.
Barrantas Inntigidh	NA

20	Cert HE Community Regeneration
Cò leis	Oilthigh Dhùn Deagh
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.dundee.ac.uk/admissions/distance_learning/courses/professional_development_community_regeneration_ba.htm [eswce-apply@dundee.ac.uk]
Cuspairean	Leading Inquiry; Professional Project; Community Regeneration; Engaging Communities
Barrantachadh	Oilthigh Dhùn Deagh
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	2 bhliadhna pàirt-ùine air astar
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne + seminar ma bhios oileanaich gu leòr ann
Cosgais	£1,980 (UK & EU) gu lèir
Barrantas Inntigidh	Teisteanas dreuchdail NO Eòlas air an raon AGUS 3 Àrd-ìrean

21	Colorado State University Certificate in Community-based Development
Cò leis	Colorado State University agus Village Earth
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	villageearth.org/training-and-consulting/online kristina@villageearth.org [001-970-237-3002 ext. 503]
Cuspairean	4 modalan: Approaches to Community Development. Community Mobilization, Micro-finance & the Role of Women, Participatory Research and Development, Community-Based Organizing, Community-Driven Dispute Resolution agus eile.
Barrantachadh	Colorado State University Department of Continuing Education Online Plus
Cuin is Tricead	Modalan a' tòiseachadh as ùr gach ràith agus gu leantainneach
Faid	Gach modal, còig seachdain, mu 20 uair a thìde
Dòigh Libhrigidh	seminar, air-loidhne, tron VLE Blackboard
Cosgais	Ceithir modalan, \$390 gach modal.
Barrantas Inntigidh	NA

22	Certificate in Community Development
Cò leis	Unite For Sight's Global Health University
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.uniteforsight.org/community-development/
Cuspairean	Taghadh de chòig diofar cùrsaichean: Communities and Development; Poverty and Development; Precursors to Development; Participation and Development; How "Development" is Done: The ABCD Approach
Barrantachadh	NA
Cuin is Tricead	Uair sam bith.
Faid	Eadar 2 agus 9 modalan anns gach cùrsa, thèid an dèanamh aig astar an oileanaich.
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne
Cosgais	65
Barrantas Inntigidh	NA

23	Certificate in Community Engagement, Leadership, and Development
Cò leis	The G. Raymond Chang School of Continuing Education, Ryerson University, Toronto
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.ryerson.ca/ce/community
Cuspairean	Riathanach: Leading Through Change; Community Engagement Foundations; Community Engagement Practices; Engaging Diverse Communities; Community Engagement Capstone; agus aon mhodal roghainneil.
Barrantachadh	Ryerson University
Cuin is Tricead	Trì semester gabh bliadhna, le cùrsaichean a' tòiseachadh gach semester.
Faid	Feumar 6 modalan a choileanadh. Feumar crìochnachadh taobh a-staigh 6 bliadhna.
Dòigh Libhrigidh	air-loidhne
Cosgais	\$3,360 Canadach
Barrantas Inntigidh	Gabhaidh iad ri oileanaich inbheach le eòlas san raon.

24	Certificate in Community Development
Cò leis	Fort Hays State University, Kansas, USA
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	001-785-628-5840
Cuspairean	Riathanach: Community Theory and Development; Sociology of Urban and Rural Areas no Demography; Grant Proposal Development no Introduction to Geographic Information Systems
Barrantachadh	Fort Hays State University, Kansas, USA
Cuin is Tricead	Tha trì semester aig Fort Hays, le modalan a' tòiseachadh gach semester.
Faid	Feumar 9 creideas, trì creideas gach modal, sùbailte.
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne: CD-ROM, DVDs, aghaidh-ri-aghaidh, IPTV.
Cosgais	\$1604.70 US
Barrantas Inntigidh	Teisteanas àrd-sgoile le 2.5 (C) na àbhaist.

25	LDL Leasachadh Coimhearsnachd
Cò leis	Sabhal Mòr Ostaig
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.smo.uhi.ac.uk; astar@smo.uhi.ac.uk
Cuspairean	A' Ghàidhlig an-dè 's an-diugh; Poileasaidh is Plana Cànan 1
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn & Faoilleach
Faid	12 seachdain gach modal
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar
Cosgais	£215 gach modal luach 20 Scotcat
Barrantas Inntrigidh	Gabhaidh iad ri oileanaich gun teisteanas

26	CPD Sustainable Development
Cò leis	Colaisde a' Chaisteil
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.uhi.ac.uk/ruralstudies rodny.murray@lews.uhi.ac.uk
Cuspairean	Introduction to Sustainable Rural Development NO Introduction to Global Environmental Issues; Local Economic Development NO Sustainable Tourism and the Environment; Globalisation & Sustainable Development NO Climate Change; 3 X 15 (?) Scotcat
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn & Faoilleach
Faid	15 seachdainean gach modal
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine; air-loidhne
Cosgais	£215 gach modal luach 20 Scotcat
Barrantas Inntrigidh	Gabhaidh iad ri oileanaich gun teisteanas

27	CPD Social and Community Development
Cò leis	Colaisde a' Chaisteil
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd
Seòladh	www.uhi.ac.uk/ruralstudies rodny.murray@lews.uhi.ac.uk
Cuspairean	Introduction to Sustainable Development NO Empowering Communities; Local Economic Development NO Rural & Community Leadership; Social Enterprise and the Big Society NO Engaging with External Agencies. [3 modalan]
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn & Faoilleach
Faid	15 seachdainean gach modal
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine; air-loidhne
Cosgais	£215 gach modal luach 20 Scotcat
Barrantas Inntrigidh	Gabhaidh iad ri oileanaich gun teisteanas

5.4.2 Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd

28	MEd Community Learning and Development
Cò leis	Oilthigh Ghlaschu
Eòlas	Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd
Seòladh	www.gla.ac.uk/media/media_107107_en.pdf [Dave.Beck@glasgow.ac.uk]
Cuspairean	Models of community & development; Social theories for community learning & development; Empowerment strategies for community learning & development; Educational approaches to community learning & development; Practice placement; Research project
Barrantachadh	Oilthigh Ghlaschu + Community Learning and Development Standards Council
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	12 mìosan làn-ùine; 24 pàirt-ùine
Dòigh Libhrigidh	an làthair
Cosgais	£528 gach 20 creideas (180 creideas gu lèir) UK & EU = £4,752
Barrantas Inntrigidh	Ceum

29	MSc Community Learning and Development
Cò leis	Oilthigh Obar Dheathain
Eòlas	Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd
Seòladh	www.abdn.ac.uk/prospectus/pgrad/study/taught/community_development/education@abdn.ac.uk
Cuspairean	Professional Enquiry and Development (30 credits SCQF Level 11) Practice Modules 1 - 4 (15 credits per module at SCQF Level 11) Negotiated Extended Study (30 credits SCQF Level 11) Extended Professional Project (60 credits SCQF Level 11)
Barrantachadh	Oilthigh Obar Dheathain
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	1,800 uairean a thide pàirt-ùine
Dòigh Libhrigidh	an làthair, air-loidhne, san dreuchd
Cosgais	£350 gach 15 creideas (180 creideas gu lèir) UK & EU = £4,200
Barrantas Inntrigidh	Eòlas air an raon. Fianais air comasan rannsachaidh

30	PGDip Community Learning and Development
Cò leis	Oilthigh Ghlaschu
Eòlas	Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd
Seòladh	www.gla.ac.uk/media/media_107107_en.pdf [Dave.Beck@glasgow.ac.uk]
Cuspairean	Models of community & development; Social theories for community learning & development; Empowerment strategies for community learning & development; Educational approaches to community learning & development; Practice placement
Barrantachadh	Oilthigh Ghlaschu + Community Learning and Development Standards Council
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	9 mìosan làn-ùine; 18 pàirt-ùine
Dòigh Libhrigidh	an làthair
Cosgais	£528 gach 20 creideas (120 creideas gu lèir) UK & EU = £3,168
Barrantas Inntrigidh	Ceum

31	PGDip Community Learning and Development
Cò leis	Oilthigh Obar Dheathain
Eòlas	Leasachadh agus Foghlam Coimhearsnachd
Seòladh	www.abdn.ac.uk/prospectus/pgrad/study/taught/community_development/education@abdn.ac.uk
Cuspairean	Professional Enquiry and Development (30 credits SCQF Level 11) Practice Modules 1 - 4 (15 credits per module at SCQF Level 11) Negotiated Extended Study (30 credits SCQF Level 11)
Barrantachadh	Oilthigh Obar Dheathain
Cuin is Tricead	Aig toiseach na bliadhna acadaimigich
Faid	1,200 uairean a thide pàirt-ùine
Dòigh Libhrigidh	an làthair, air-loidhne, san dreuchd
Cosgais	£350 gach 15 creideas (120 creideas gu lèir) UK & EU = £2,800
Barrantas Inntigidh	Eòlas air an raon. Fianais air comasan rannsachaidh

5.4.3 Leasachadh Cànan

32	Postgraduate Certificate, Postgraduate Diploma no Master of Arts in Language Revitalisation
Cò leis	International Centre for Language Revitalisation, Auckland University of Technology, New Zealand
Eòlas	Leasachadh Cànan
Seòladh	http://languagerevive.org/about-us/study/ info@languagerevive.org 0064 (0) 9 921 9999 x 6526
Cuspairean	Cuspairean a chaidh a mholadh: Ath-bheothachadh Cànan, Teòiridh agus Gnìomh; Dealbhadh Cànan; Modhan Rannsachaidh; Oideachais Cànan; Cànanan fo Chunnart; Poileasaidh Cànan.
Barrantachadh	Auckland University of Technology
Cuin is Tricead	ga rannsachadh an-dràsta
Faid	ga rannsachadh an-dràsta
Dòigh Libhrigidh	Air-loidhne
Cosgais	ga rannsachadh an-dràsta
Barrantas Inntigidh	ga rannsachadh an-dràsta

33	BA/BA (Hons) Gàidhlig agus Leasachadh
Cò leis	Sabhal Mòr Ostaig
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd/Cànain
Seòladh	www.smo.uhi.ac.uk [iarttas@smo.uhi.ac.uk (Eilidh Ghrannnd)]
Cuspairean	A' Ghàidhlig an-Dè agus an-Diugh; Saoghal na Gàidhlig 2; Cànan, Cultar 's Cinnidheachd; Iomall a' Chuain Siar an-Diugh; Leasachadh air a' Ghàidhealtachd; Eachdraidh Shòisealta na Gàidhealtachd; Poileasaidh is Plana Cànain 1; Mothachadh Cànain; Leasachadh Coimhearsnachdan Gàidhlig: Sgilean Practaigeach; Coimhearsnachdan san 21mh Linn; Nàiseantachd agus Fèin-aithne Nàiseanta; Tràchdas (urram)
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn; 3 bliadhna (ceum); 4 bliadhna (ceum le urram)
Faid	12 seachdain gach modal
Dòigh Libhrigidh	Làn-ùine & Pàirt-ùine, an làthair & air astar
Cosgais	£1,820 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	Ceum: 5 SQA (3 H); CertHE: 5 SQA (2 H)

34	BA Gàidhlig agus Leasachadh
Cò leis	Colaisde a' Chaisteil
Eòlas	Leasachadh Coimhearsnachd/Cànain
Seòladh	www.lews.uhi.ac.uk [admissions@lews.uhi.ac.uk]
Cuspairean	A' Ghàidhlig an-Dè agus an-Diugh; Saoghal na Gàidhlig 2; Cànan, Cultar 's Cinnidheachd; Iomall a' Chuain Siar an-Diugh; Leasachadh air a' Ghàidhealtachd; Eachdraidh Shòisealta na Gàidhealtachd; Poileasaidh is Plana Cànain 1; Mothachadh Cànain; Leasachadh Coimhearsnachdan Gàidhlig: Sgilean Practaigeach; Coimhearsnachdan san 21mh Linn; Nàiseantachd agus Fèin-aithne Nàiseanta.
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn; 3 bliadhna
Faid	12 seachdain gach modal
Dòigh Libhrigidh	Làn-ùine & Pàirt-ùine, an làthair & air astar
Cosgais	£1,820 gach bliadhna
Barrantas Inntigidh	Ceum: 5 SQA (3 H); CertHE: 5 SQA (2 H)

35	CPD Leasachadh Cànain
Cò leis	Sabhal Mòr Ostaig
Eòlas	Leasachadh Cànain
Seòladh	www.smo.uhi.ac.uk [astar@smo.uhi.ac.uk]
Cuspairean	A' Ghàidhlig an-dè 's an-diugh; Poileasaidh is Plana Cànain 1
Barrantachadh	UHI
Cuin is Tricead	Sultainn & Faoilleach
Faid	12 seachdain gach modal
Dòigh Libhrigidh	Pàirt-ùine, air astar
Cosgais	£215 gach modal luach 20 Scotcat
Barrantas Inntigidh	Gabhaidh iad ri oileanaich gun teisteanas

36	Cùrsaichean Sònraichte ann an Poileasaidh agus Planadh Cànan
Cò leis	IAITH - Welsh Centre for Language Planning
Eòlas	Leasachadh Cànan
Seòladh	http://www.iaith.eu/cyrsiau.php post@iaith.eu
Cuspairean	Cùrsaichean goirid, mòran dhiubh tro mheadhan na Cuimris, ag amas air Mothachadh Cànan agus leasachadh sgilean cànan. Thèid cùrsaichean eile a sgrìobhadh gu sònraichte do bhuidhnean a rèir am feumalachdan agus ghabhadh an libhrigeadh tro mheadhan na Beurla.
Barrantachadh	-
Cuin is Tricead	rè na bliadhna
Faid	diofar chùrsaichean a rèir feumalachdan luchd-cleachdaidh
Dòigh Libhrigidh	Làn-ùine, an làthair
Cosgais	diofar phrìsean a rèir faid is susbaint a' chùrsa
Barrantas Inntrigidh	Duine sam bith

6. MOLAIIDHEAN

6.1. Leasachadh cànan mar raon proifeiseanta

6.1.1. *A' togail proifeiseantachd ann an raon leasachaidh chànan ann an Alba*

Tha an raon, leasachadh cànan, aig fìor thoiseach gnothaich (chan ann a-mhàin ann an Alba ach gu h-eadar-nàiseanta) ann a bhith ga chur fhèin air adhart mar phroifeisean, le dreuchdan sònraichte, le trèanadh iomchaidh, le teisteanachadh aithnichte, le teòiric choitcheann stèidhichte air rannsachadh eadar-nàiseanta (Romaine 2006), le cliù am measg a' phobaill agus le spèis agus cumhachd anns a' chomann shìobhalta. Tha dleastanas aig Bòrd na Gàidhlig a bhith ag obair ann an co-bhonn ris na h-oilthighean, ris an Rìaghaltais aig gach ìre agus ri buidhnean iomairt, agus a' cur ris a' phroifeiseantachd seo. Cha tèid leasachadh cànan èifeachdach a chur an gnìomh ann an Alba mura h-eil na daoine a tha ag obair mar luchd-leasachaidh air an trèanadh anns an teòiric agus anns na sgilean pragtaigeach a leanas gu deagh ghnè anns an raon ùr seo.

6.1.2. *An dà-sgaradh meallta eadar teòiric agus eòlas pragtaigeach*

Chualas anns na h-agallamhan am beachd cumanta nach eil teòiric ann an leasachadh cànan gu cus feum don chuid a tha ag obair air ath-bheothachadh na Gàidhlig bho latha gu latha anns na buidhnean agus anns na coimhearsnachdan. Thathar a' moladh an seo gur e ceum cudromach a dh'ionnsaidh proifeiseantachd an raoin gun tèid am beachd seo atharrachadh. Chan eil gnìomhan pragtaigeach a' dol a dh'obair gu h-èifeachdach anns an fhad-ùine mura h-eil iad stèidhichte air teòiric agus air eòlas farsaing eadar-nàiseanta. Tha an teòiric a chaidh a thogail ann an raon leasachaidh chànan buileach pragtaigeach, ag amas air deagh ghnè agus èifeachd. Mar a sgrìobh Grenoble agus Whaley “[...] *an honest evaluation of most language revitalization efforts to date will show that they have failed.*” (2006: ix) Chìthear ann an iomadh àite air feadh an t-saoghail eisimpleirean de dh'iomairtean ath-bheothachaidh a dh'fhàilig a chionn 's nach robh an luchd-leasachaidh fiosraichte gu leòr air na h-innleachdan a tha dha-rìribh ag obair, na h-innleachdan a tha iomchaidh ann an diofar shuidheachaidhean, cuin agus ciamar a bu chòir an cur an sàs agus cò leis. (c.f. Tsunoda 2006). Tha corpas de dh'eòlas farsaing air a chruinneachadh a-nis ann an litreachas an raoin agus am measg eòlaichean eadar-nàiseanta air na tha ag obair agus nach eil, teòiric a tha an dà chuid pragtaigeach agus cudromach do luchd-leasachaidh ag obair bho latha gu latha ann an coimhearsnachdan. Tha dleastanas aig Bòrd na Gàidhlig ann a bhith a' moladh trèanadh do bhuidhnean agus a' mìneachadh cho cudromach 's a tha teòiric eadar-nàiseanta ann an obair-latha anns an raon.

6.1.3. *A' togail cultar dà-chànanais no ioma-chànanais ann an Alba*

Anns an aon dòigh nach dèan duine sam bith anns an latha an-diugh plana airson leasachadh ann an sgìre gun smaoinachadh air buaidh an leasachaidh sin air an àrainneachd nàdarra, feumaidh Bòrd na Gàidhlig iomairt gus atharrachadh cultarach a thoirt gu bith an Alba air fad, agus gu sònraichte air a' Ghàidhealtachd, gus nach dèanar plana leasachaidh aig ìre sam bith gun phlanadh airson buaidh an leasachaidh sin air na cànanan a tha gam bruidhinn anns an sgìre (*Gaelic proofing*).

Chithear anns an dàta bhon t-suirbhidh gu bheil mòran fhathast a' tuigsinn planadh cànan mar chùram a tha iomchaidh don chuid a tha ag obair ann an leasachadh na Gàidhlig gu dìreach, ach nach eil leasachadh cànan air fhighhe a-steach do dh'obair nam buidhnean anns an fharsaingeachd. Tha planadh cànan agus eòlas air leasachadh cànan air an cur nan àite fhèin anns na buidhnean anns an t-sampall againn gu ìre mhòr, agus tha dleastanas aig Bòrd na Gàidhlig a bhith a' brosnachadh bhuidhnean gun sgaoil iad eòlas air leasachadh cànan am measg an luchd-obrach air fad, nach eilear a' tuigsinn leasachadh na Gàidhlig mar chuspair a bhaineas ri aon oifigear Gàidhlig no ri sgioba beag na Gàidhlig a-mhàin, ach ris na h-uile.

6.1.4. Cion trèanaidh ach ùidh mhòr ga nochdadh ann

Tha an rannsachadh air sealltainn gu bheil dìth mhòr trèanaidh ann an obraichean sa mhargaidh obrach Ghàidhlig a thaobh leasachadh cànan agus leasachadh coimhearsnachd – agus gu h-àraidh a thaobh leasachadh cànan. Ach tha ùidh aig daoine anns a h-uile seòrsa roinn obrach, pàighte no neo-phàighte, ann am barrachd trèanaidh, anns na ceithir cuspairean mun deach faighneachd: Mothachadh Cànan, Poileasaidh Cànan, Leasachadh Coimhearsnachd agus Sgilean Gàidhlig.

6.1.5. Tha barrachd maoinachaidh riatanach airson trèanadh

Cha tèid leudachadh air proifeiseantachd anns an raon gun barrachd airgid airson trèanadh. Thathar a' tuigsinn gu bheil airgead gu sònraichte gann an-dràsta ach cha robh riamh airgead gu leòr ann airson na Gàidhlig, ge b' e dè an staid anns an robh an eaconamaidh. Mas e prìomhachas a tha ann: thèid airgead a lorg. Tha e mar fhiachaibh air Bòrd na Gàidhlig a dhol do Riaghaltas na h-Alba agus toraidhean an rannsachaidh a chleachdadh ann an argamaid airson barrachd ghoireasan airson trèanadh ann an leasachadh cànan/coimhearsnachd.

6.1.6. Cruth-atharrachadh air inbhe obraichean a dhìth

Feumar cruth-atharrachadh a thoirt air ìomhaigh agus smaoineachadh air inbhe obraichean a tha a' buntainn ri luchd-labhairt agus coimhearsnachdan na Gàidhlig. Tha rannsachadh eile [MacLeod, M. (2011), agus MacLeod, M. (2008)] air an cion misneachd aig luchd-obrach sa mhargaidh obrach Ghàidhlig a shealltainn. Le bhith a' cur tòrr a bharrachd cuideim agus prìomhachais air: prògram trèanaidh proifeiseanta a tha air a bharrantachadh, tro shanasachd a' phrògram le teachdaireachd mu àrdachadh proifeiseantachd, agus tro m.e. chùmhntan ann an aonta sheirbheisean agus taic-airgid agus ann am poileasaidhean cànan buidhne, thogte ìomhaigh obraichean Gàidhlig agus slatan-tomhais deagh chleachdaidh.

6.1.7. A' dol bho eòlas pearsanta agus iomairtean ad hoc gu proifeiseantachd

Thathar a' moladh gun cuir Bòrd na Gàidhlig agus buidhnean eile prìomhachas air leasachadh dhreuchdan proifeiseanta airson obraichean a tha a' buntainn ri leasachadh cànan is coimhearsnachd na Gàidhlig, agus an àite daoine a bhith cofhurtail le eòlas pearsanta a-mhàin agus iomairtean *ad hoc* cha mhòr, gum bi trèanadh a' toirt an aire do dh'eòlas cho-obraichean, eisimpleirean bho luchd-iomairt eile à dùthchannan eile, agus beachdachadh air teòiric le ceumannan ideòlach agus pragtaigeach air mar a chuireas neach-obrach ri ath-bheothachadh mion-cànan.

6.1.8. Gum bi trèanadh ann an leasachadh cànan na riatanas

Dh'fheumte prògram co-òrdanaichte de thrèanadh bliadhnail a chur air dòigh, agus thathar a' moladh gu mòr gun can Bòrd na Gàidhlig gum bi an trèanadh seo riatanach, mar a tha leasachadh air sgilean proifeiseanta riatanach do phroifeiseantaich eile m.e. tidsearan, dotairean, fiaclairean. Thathar a' moladh gum bu chòir prògram le structar de thrèanadh ann am planadh cànan/leasachadh coimhearsnachd a bhith riatanach agus ceangailte ri amasan planaichean cànan, agus ceangailte ri maoineachadh bhon Bhòrd do bhuidheann sam bith. Thathar a' moladh siostam a chur air dòigh far am bithear a' luachadh adhartas ann an leasachadh sgilean proifeiseanta am measg luchd-obrach agus bhuidhnean.

6.1.9. Gun stèidhichear lìonraidh phroifeiseanta agus comann proifeiseanta.

Bu chòir trèanadh a bhith ann airson gach neach-obrach, pàighte no neo-phàighte, aig ìre coimhearsnachd no aig Ùghdarras Phoblach. Thathar a' moladh ceanglaichean làidir a thogail eadar saor-thoilich air comataidhean ionadail, daoine le obraichean pàighte anns gach roinn, agus acadaimigich le litreachas agus structaran teòiriceil a cheangal barrachd anns na seiseanan trèanaidh.

Fhuair eadh gu bheil mòran den bheachd gur e obair aonranach a th' ann an obair leasachaidh choimhearsnachd: mas e buidheann mhòr a th' ann, 's dòcha nach bi mòran daoine ann ag obair leis a' Ghàidhlig no mas e Buidheann Leasachaidh a th' ann, nach bhi mòran choobraichean timcheall. Mar sin, thathar a' moladh gu mòr gun cuirear lìonraidh phroifeiseanta air dòigh: anns a' chiad dol-a-mach ghabhadh lìonraidh cur air dòigh a' cleachdadh ghoireasan CTF (eadar-lìon / in-lìonraidh) far am biodh fiosrachadh ann agus far am b' urrainn do dhaoine eòlas a roinn eatarra ann am fòram. Thathar a' moladh cuideachd gum b' fhiach comann proifeiseanta de luchd-leasachaidh na Gàidhlig a stèidheachadh.

6.1.10. Gun cuirear maoin trèanaidh shònraichte air dòigh do bhuidhnean saor-thoileach.

Thathar a' moladh barrachd aire a thoirt do bhuidhnean carthannais/saor-thoileach agus buidhnean a tha ag obair aig ìre nan coimhearsnachdan; agus ma dh'fhaoidte gum bi feum air barrachd taice an seo, m.e. airgead airson trèanadh, mar a tha mòran de na h-obraichean an seo neo-phàighte. Dh'fhaodadh luchd-obrach le barrachd trèanaidh diofar mòr a dhèanamh aig ìre ath-bheothachadh nan coimhearsnachdan cànan.

6.2 Prògram Solarachaidh Trèanaidh

Mar thoradh air na h-agallamhan a rinneadh ri riochdairean bhuidhnean, na ceisteachan a fhreagair 38 buidhnean agus an rannsachadh air cùrsaichean trèanaidh a tha rim faotainn an-dràsta, thàinig gear chun a' cho-dhùnaidh nach dèan aon seòrsa prògram an gnothach ann a bhith a' freagairt air feumalachdan luchd-leasachaidh uile. Air sàilleabh sin, thathar a' moladh trì dòighean air trèanadh a lìbhrigeadh a ghabhas cur gu feum a rèir mar as fheàrr a fhreagas iad air feumalachdan bhuidhnean.

6.2.1. Trèanadh le Teisteanas

Clasaichean air astar, eadar clasaichean fòn no bhidio, a' cur stuthan gu feum a tha gan cleachdadh mar-thà, m.e. cùrsaichean LDL aig Sabhal Mòr Ostaig is Colaisde a' Chaisteil far a bheil dà mhodal gan teagasg.

- Rin libhrigeadh dà thuras gach bliadhna (Faoilleach is Sultain).
- Dà chlas san t-seachdain fad 12 seachdain aig gach modal.
- £215 gach modal = £430 air cùrsa LDL.

6.2.2. Co-labhairt Chuspaireil

Seiseanan slàn is seiseanan buidhne ag amas air cuspair na co-labhairt ann an dòigh structaraichte le luchd-trèanaidh aig an stiùir. Cothroman aig luchd-obrach air tachairt ri co-luchd-obrach à àiteachan/pròiseactan eile. Cothroman air fios is eòlas a cho-roinn ri chèile agus air ionnsachadh mu na leasachaidhean as ùire.

- Ri libhrigeadh uair sa bhliadhna.
- Dà latha.
- Cosgaisean ri tighinn.

6.2.3. Trèanadh san Àite-obrach

Seiseanan air nòs bùth-obrach anns an àite-obrach far am bi cothrom aig luchd-obrach air tachairt ri luchd-trèanaidh agus eòlas a chur air leasachaidhean ùra anns an raon.

- Ri libhrigeadh a rèir feumalachdan na buidhne.
- Trèanadh latha (ach ghabhadh seo leudachadh).
- Cosgaisean ri tighinn.

6.2.4. Luchd-trèanaidh/Oidean

Thathar a' moladh na leanas anns a' chiad dol-a-mach mar sgioba de luchd-trèanaidh/oidean, ged a thathar mothachail gun gabh cur ris an liosta tro thìde.

Timothy Armstrong	Sabhal Mòr Ostaig
Cefin Campbell	Iaith
Dòmhnall Iain Dòmhnallach	Comhairle nan Eilean Siar
Dòmhnall Martainn	
Dòmhnall Morris	Comunn na Gàidhlig
Gillian Rothach	Sabhal Mòr Ostaig
Iain Mac an Tàilleir	Sabhal Mòr Ostaig
Michelle NicLeòid	Oilthigh Obar Dheathain
Niall Ó Catháin	Iomairt CharnTóchair, Èirinn a Tuath
Peadar Ó Flatharta	Fiontar, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath
Seosamh Mac Donnacha	Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge

TÙSAN

Baldauf, R B Jr. (1994). "'Unplanned" Language Policy and Planning'. *Annual Review of Applied Linguistics* 14: 82-89

Bòrd na Gàidhlig. (2012). *Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-17*. Inverness: Bòrd na Gàidhlig.

Fishman, J A. (1991). *Reversing Language Shift; Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon: Multilingual Matters

Grenoble, L A. agus Whaley, L J. (2006) *Saving Languages, an introduction to language revitalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

Henderson, P. & Glen, A. (2006). 'From recognition to support: Community development workers in the United Kingdom'. *Community Development Journal* 41 (3): 277–292

Ioan, G. (2011). 'Waking the Dragon within: empowering local language communities'. Ann an Cox, R A V. & Armstrong, T C. (deas.). *A' Cleachdadh na Gàidhlig: slatan-tomhais ann an dìon cànan sa choimhearsnachd*. Ostaig: Clò Ostaig: 109-122

Jones, K. & Ioan, G. (2000). *Venturing Onwards: Review of the Mentrau Iaith 2000. Full Report*. Castell Newydd Emlyn: Cwmni Iaith Cyf.

Mac Donnacha, J. (2000). 'An Integrated Planning Model'. Ann an *Language Problems and Language Planning* 24: 11-35.

MacLeod, M. (2008). *The Meaning of Work in the Gaelic Labour Market in the Highlands and Islands of Scotland*. University of Aberdeen: PhD thesis.

MacLeod, M. (2011). 'The Human Factor: Community Language Workers and National Strategies'. Ann an Kirk, J M. & Ó Baoill, D P. (deas.). *Strategies for Minority Languages: Northern Ireland, the Republic of Ireland, and Scotland*. Beul Feirste: Cló Ollscoil na Banríona: 223-230

McLeod, W. (2011). 'Planaichean Reachdail Gàidhlig: cothroman is cnapan-starra'. Ann an Cox, R A V. & Armstrong, T C. (deas.). *A' Cleachdadh na Gàidhlig: slatan-tomhais ann an dìon cànan sa choimhearsnachd*. Ostaig: Clò Ostaig: 227-248

Romaine, S. (2006). 'Planning for the Survival of Linguistic Diversity'. *Language Policy* 5: 441-473.

Sender, H., Hatamian, A. & Carlisle, B. (2009). *Survey of community development workers and managers*. Lunnainn: Community Development Foundation

Tsunoda, T. (2006). *Language Endangerment and Language Revitalization*. New York: Mouton de Gruyter.

Williams, C. (2000). 'Community Empowerment through Language Planning Intervention'. Ann am Williams, C. (deas.). *Language Revitalization. Policy and Planning in Wales*. Cardiff: University of Wales Press: 221-246.

PÀIPEAR-TAICE A: AN CEISTEACHAN

A.

FIOS MUN BHUIDHINN

1. Ainm na buidhne agaibh: _____

2. Dè seòrsa buidhne a th' ann? [Cuiribh srac ann an aon bhogsa a-mhàin]

☐ Buidheann Ghàidhlig	☐ Buidheann charthannais (obraichean pàighte)
☐ Buidheann phoblach	☐ Buidheann shaor-thoileach
☐ Ùghdarras ionadail	☐ Eile _____

3. Càite bheil am (prìomh) oifis agaibh? [Cuiribh srac ann an aon bhogsa a-mhàin]

☐ Na h-Eileanan Siar	☐ Glaschu/Dùn Èideann/meadhan na dùthcha
☐ Inbhir Nis	☐ Earra-Ghàidheal agus Bòid
☐ Roinn na Gàidhealtachd (gun Inbhir Nis)	☐ Àite eile an Alba

4. A bheil poileasaidh cànan aig a' bhuidhinn? [Cuiribh srac ann an aon bhogsa a-mhàin]

- Tha Chan eil Ag obair air

5. Cò mheud duine anns a' bhuidhinn a tha ag obair, co-dhiù cuid dhen ùine, tro mheadhan na Gàidhlig?

[sgriobhaibh àireamh gach seòrsa duine sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

6. Cò mheud duine a tha ag obair dhan bhuidhinn? [sgriobhaibh àireamh gach seòrsa duine sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

7. Cò mheud duine sa bhuidhinn agaibh a tha ag obair gu sònraichte air rudan a tha a' buntainn ri coimhearsnachdan agus luchd-labhairt na Gàidhlig? [sgriobhaibh àireamh gach seòrsa duine sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

8. Ma tha luchd-obrach pàighte no saor-thoileach ann a tha ag obair air rudan a tha a' buntainn ri coimhearsnachdan Gàidhlig, dè seòrsa obraichean a th' aca/dleastanasan a th' orra? [sgriobhaibh àireamh gach seòrsa duine sna bogsaichean]

SEÒRSA OBRACH

Leasachadh choimhearsnachdan	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>
Leasachadh cànan ann an coimhearsnachdan	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>
Leasachadh phoileasaidhean air seirbheisean /coimhearsnachdan Gàidhlig	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>

ÀIREAMH DE DHAOINE

Buill shaor-thoileach air comataidh sa luchd-obrach pàighte luchd-obrach saor-thoileach
choimhearsnachd/aig buidheann Ghàidhlig

Eile: luchd-obrach pàighte luchd-obrach saor-thoileach

Mìnichibh seo: _____

B. TRÈANADH AN-DRÀSTA SA BHUIDHINN

9. A bheil poileasaidh trèanaidh aig a' bhuidhinn airson trèanadh do:

[Cuiribh sràc anns gach bocsa a tha freagarrach]

luchd-obrach pàighte? tha chan eil
luchd-obrach saor-thoileach? tha chan eil

10. A bheil e riatanach do neach-obrach trèanadh a dhèanamh?

[Cuiribh sràc anns gach bocsa a tha freagarrach]

luchd-obrach pàighte? tha chan eil
luchd-obrach saor-thoileach? tha chan eil

11. Cò mhead uair a thìde de thrèanadh a bu chòir do gach neach a dhèanamh gach bliadhna (mas còir idir)?

[Cuiribh àireamh anns gach bocsa a tha freagarrach]

luchd-obrach pàighte luchd-obrach saor-thoileach

12. A bheil buidseat ann airson trèanadh do luchd-obrach?

[Cuiribh sràc anns gach bocsa a tha freagarrach]

luchd-obrach pàighte? tha chan eil
luchd-obrach saor-thoileach? tha chan eil

13. Ma tha, am faodar faighneachd dè seòrsa suim a th' ann gach bliadhna airson:

[Cuiribh àireamh anns gach bocsa a tha freagarrach]

luchd-obrach pàighte? £ luchd-obrach saor-thoileach? £

14. Dhen luchd-obrach an-dràsta, cò mhead aca aig an robh obair ron seo a bha a' buntainn ri :

[Cuiribh àireamh anns gach bocsa a tha freagarrach]

leasachadh cànan? àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

leasachadh coimhearsnachd? àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

Tha na mìneachaidhean airson nan abairtean seo - planadh cànan, mothachadh cànan, leasachadh coimhearsnachd agus leasachadh sgilean Gàidhlig - air an duilleig mu dheireadh (duilleag 8) dhen cheisteachan seo.

Nach leugh sibh iad mus freagair sibh na ceistean a leanas.

15. Cò mheud anns a' bhuidhinn a fhuair trèanadh air na leanas:

[Cuiribh an àireamh de gach seòrsa neach anns na bogsaichean]

Planadh cànan?	luchd-obrach pàighte ☐	luchd-obrach saor-thoileach ☐
Mothachadh cànan?	luchd-obrach pàighte ☐	luchd-obrach saor-thoileach ☐
Leasachadh coimhearsnachd?	luchd-obrach pàighte ☐	luchd-obrach saor-thoileach ☐
Sgilean cànan sa Ghàidhlig?	luchd-obrach pàighte ☐	luchd-obrach saor-thoileach ☐

Trèanadh ann am Planadh Cànan

chan eilear a' dèanamh seo an-dràsta

16. Cò mheud neach-obrach a tha a' faighinn trèanaidh an-dràsta ann am Planadh Cànan?

[sgrìobhaibh àireamh gach seòrsa sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

17. Ciamar a tha an trèanadh seo a' tachairt an-dràsta? [cuiribh tioc anns gach bogsa a tha iomchaidh]

☐ ionnsachadh air astar - vc/skype/ jabber	☐ neach-trèanaidh san àite-obrach
☐ ionnsachadh air astar - fòn	☐ ionad ionnsachaidh ionadail
☐ fèin-ionnsachadh le goireasan air loidhne	☐ cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
☐ fèin-ionnsachadh le goireasan clò-bhuailte	☐ bòrd-deasbaid air loidhne
☐ eile [mìnichibh seo]:	

18. Dè an ùine a mhaireas na cùrsaichean ann am Planadh Cànan? [cuiribh tioc ris gach bogsa a tha iomchaidh]

☐ leth-latha	☐ 2-3 làithean	☐ eile:
☐ latha	☐ fad seachdain	

19. A bheil an trèanadh an-dràsta ann am Planadh Cànan [cuiribh tioc ann an aon bhogsa a-mhàin]

- Le teisteanas, no Gun teisteanas?

20. An innis sibh dhuinn ainm(-ean) a' chùrsa agus ainm na buidhne a tha ga lìbhrigeadh:

Trèanadh ann am Mothachadh Cànan

chan eilear a' dèanamh seo an-dràsta

21. Cò mheud neach-obrach a tha a' faighinn trèanaidh an-dràsta ann am Mothachadh Cànan?

[sgrìobhaibh àireamh gach seòrsa sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

22. Ciamar a tha an trèanadh seo a' tachairt an-dràsta? [cuiribh tioc anns gach bogsa a tha iomchaidh]

☐ ionnsachadh air astar - vc/skype/ jabber	☐ neach-trèanaidh san àite-obrach

- ionnsachadh air astar - fòn
 fèin-ionnsachadh le goireasan air loidhne
 fèin-ionnsachadh le goireasan clò-bhuailte
 eile [minichibh seo]:
- ionad ionnsachaidh ionadail
 cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
 bòrd-deasbaid air loidhne

23. Dè an ùine a mhaireas na cùrsaichean ann am Mothachadh Cànan? [cuiribh tioc ris gach bogsa a tha iomchaidh]

- leth-latha
 latha
 2-3 làithean
 fad seachdain
 eile:

24. A bheil an trèanadh an-dràsta ann am Mothachadh Cànan [cuiribh tioc ann an aon bhogsa a-mhàin]

- Le teisteanas, no Gun teisteanas?

25. An innis sibh dhuinn ainm(-ean) a' chùrsa agus ainm na buidhne a tha ga lìbhrigeadh:

Trèanadh ann an Leasachadh Coimhearsnachd

chan eilear a' dèanamh seo an-dràsta

26. Cò mhead neach-obrach a tha a' faighinn trèanadh an-dràsta ann an Leasachadh Coimhearsnachd?

[sgriobhaibh àireamh gach seòrsa sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

27. Ciamar a tha an trèanadh seo a' tachairt an-dràsta? [cuiribh tioc anns gach bogsa a tha iomchaidh]

- ionnsachadh air astar - vc/skype/ jabber
 ionnsachadh air astar - fòn
 fèin-ionnsachadh le goireasan air loidhne
 fèin-ionnsachadh le goireasan clò-bhuailte
 eile [minichibh seo]:
- neach-trèanadh san àite-obrach
 ionad ionnsachaidh ionadail
 cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
 bòrd-deasbaid air loidhne

28. Dè an ùine a mhaireas na cùrsaichean ann an Leasachadh Coimhearsnachd? [cuiribh tioc ris gach bogsa a tha iomchaidh]

- leth-latha
 latha
 2-3 làithean
 fad seachdain
 eile:

29. A bheil an trèanadh an-dràsta ann an Leasachadh Coimhearsnachd [cuiribh tioc ann an aon bhogsa a-mhàin]

- Le teisteanas, no Gun teisteanas?

30. An innis sibh dhuinn ainm(-ean) a' chùrsa agus ainm na buidhne a tha ga lìbhrigeadh:

Trèanadh ann an Sgilean Cànan sa Ghàidhlig

chan eilear a' dèanamh seo an-dràsta

31. Cò mhead neach-obrach a tha a' faighinn trèanadh an-dràsta ann an Sgilean Cànan sa Ghàidhlig?

[sgriobhaibh àireamh gach seòrsa sna bogsaichean]

àireamh luchd-obrach pàighte àireamh luchd-obrach saor-thoileach

32. Ciamar a tha an trèanadh seo a' tachairt an-dràsta? [cuiribh tioc anns gach bogsa a tha iomchaidh]

☐ ionnsachadh air astar - vc/skype/ jabber	☐ neach-trèanaidh san àite-obrach
☐ ionnsachadh air astar - fòn	☐ ionad ionnsachaidh ionadail
☐ fèin-ionnsachadh le goireasan air loidhne	☐ cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
☐ fèin-ionnsachadh le goireasan clò-bhuailte	☐ bòrd-deasbaid air loidhne
☐ eile [minichibh seo]:	

33. Dè an ùine a mhaireas na cùrsaichean ann an Sgilean Cànan sa Ghàidhlig? [cuiribh tioc ris gach bogsa a tha iomchaidh]

☐ leth-latha	☐ 2-3 làithean	☐ eile:
☐ latha	☐ fad seachdain	

34. A bheil an trèanadh an-dràsta ann an Sgilean Cànan sa Ghàidhlig [cuiribh tioc ann an aon bhogsa a-mhàin]

- Le teisteanas, no Gun teisteanas?

35. An innis sibh dhuinn ainm(-ean) a' chùrsa agus ainm na buidhne a tha ga lìbhrigeadh:

C.

IARRTAS AIRSON TRÈANAIDH

36. Dè seòrsa trèanaidh anns am biodh ùidh aig a' bhuidhinn? [Cuiribh tioc ris gach seòrsa a tha iomchaidh]

- Planadh cànan
- Mothachadh cànan
- Leasachadh coimhearsnachd
- Sgilean Gàidhlig
- Chan eile ùidh againn idir (rachaibh gu Earrainn D)
- Eile

Mìnichibh ur freagairt an seo: _____

37. Cò mhead duine sa bhuidhinn a dh' fheumas trèanadh sna cuspairean a leanas:

[Cuiribh an àireamh de gach seòrsa neach anns na bogsaichean]

Planadh cànan?	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>
Mothachadh cànan?	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>
Leasachadh coimhearsnachd?	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>
Sgilean cànan sa Ghàidhlig?	luchd-obrach pàighte <input type="text"/>	luchd-obrach saor-thoileach <input type="text"/>

38. Am biodh e comasach neach-obrach a shaoradh, bho dhleastanasan àbhaisteach, airson na leanas:

[Cuiribh tioc ris gach seòrsa a tha iomchaidh]

cùrsa leth-latha	☐	cùrsa deireadh seachdaine	☐
cùrsa latha	☐	cùrsa fad 15 seachdainean, pàirt-ùine	☐
cùrsa 2-3 làithean	☐	cùrsa fad 15 seachdainean, làn-ùine	☐
Eile	☐	Mìnichibh ur freagairt an seo: _____	

39. Dè an ùine a bheirte do neach-obrach/neach saor-thoileach, saor bho dhleastanasan àbhaisteach, gus trèanadh a dhèanamh?

[Cuiribh tioc ris gach seòrsa a tha iomchaidh]

Uair a thide gach latha	☐	Latha sa mhìos	
☐			
1-2 uair a thide gach seachdain	☐	Cùrsa dà latha, uair sa bhliadhna	
☐			
Leth-latha gach seachdain	☐	Cùrsa seachdaine, uair sa bhliadhna	
☐			
Latha gach seachdain	☐		
Eile	☐	Mìnichibh ur freagairt an seo:	

40. Dè na bailtean no sgìrean dham biodh sibh deònach a dhol airson trèanadh? Ainmichibh an seo iad:

41. Airson gach cuspair - Planadh Càinain, Mothachadh Càinain, Leasachadh Coimhearsnachd agus Sgilean Càinain sa Ghàidhlig - an cuir sibh ann an òrdugh cudromachd an dòigh-ionnsachaidh as fheàrr leis a' bhuidhinn agaibh?

cuiribh 1 air a' chiad taghadh, 2 air an dàrna taghadh, and 3 air an treas taghadh

PLANADH CÀNAIN
RANGAICH ("1", "2" agus "3")

- ionnsachadh air astar le tidsear - vc/skype/ jabber
- ionnsachadh air astar le tidsear - fòn
- neach-trèanaidh san àite-obrach
- trèanadh aig ionad-ionnsachaidh ionadail
- fèin-ionnsachadh - goireasan air an làraich-lìn
- fèin-ionnsachadh - goireasan clò-bhuailte

MOTHACHADH CÀNAIN
RANGAICH ("1", "2" agus "3")

- ionnsachadh air astar le tidsear - vc/skype/ jabber
- ionnsachadh air astar le tidsear - fòn
- neach-trèanaidh san àite-obrach
- trèanadh aig ionad-ionnsachaidh ionadail
- fèin-ionnsachadh - goireasan air an làraich-lìn
- fèin-ionnsachadh - goireasan clò-bhuailte

- cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
- bòrd-deasbaid air loidhne
- eile: mìnichibh seo:

- cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
- bòrd-deasbaid air loidhne
- eile: mìnichibh seo:

**LEASACHADH COIMHEARSNACHD
RANGAICH (“1”, “2” agus “3”)**

- ionnsachadh air astar le tidsear - vc/skype/ jabber
jabber
- ionnsachadh air astar le tidsear - fòn
- neach-trèanaidh le tidsear san àite-obrach
- trèanadh aig ionad-ionnsachaidh ionadail
- fèin-ionnsachadh - goireasan air an làraich-lìn
- fèin-ionnsachadh - goireasan clò-bhuailte
- cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
- bòrd-deasbaid air loidhne
- eile: mìnichibh seo:

**SGILEAN CÀNAIN SA GHÀIDHLIG
RANGAICH (“1”, “2” agus “3”)**

- ionnsachadh air astar le tidsear - vc/skype/
jabber
- ionnsachadh air astar le tidsear - fòn
- neach-trèanaidh le tidsear san àite-obrach
- trèanadh aig ionad-ionnsachaidh ionadail
- fèin-ionnsachadh - goireasan air an làraich-lìn
- fèin-ionnsachadh - goireasan clò-bhuailte
- cùrsa air àrainn-ionnsachaidh (residential)
- bòrd-deasbaid air loidhne
- eile: mìnichibh seo:

D.

BEACHDAN AIR TRÈANADH

Leughaidh na h-abairtean gu h-ìosal, agus taghaibh freagairt air an sgèile 1-5, far a bheil:

- 1 = Chan eil sinn ag aontachadh idir**
2 = Chan eil sinn ag aontachadh
3 = Chan eil beachd làidir againn, taobh seach taobh
4 = Tha sinn ag aontachadh le seo
5 = Tha sinn ag aontachadh gu làidir leis a seo

42. Tha feum air barrachd chothroman trèanaidh airson buidhnean a tha a’ cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig.

- 1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

43. Tha feum air cùrsaichean le teisteanasan, mar teisteanas Leasachadh Dreuchdail Leantainneach (CPD - Continuing Professional Development).

- 1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

44. Tha feum air barrachd co-òrdanachaidh le Bòrd na Gàidhlig de dh'fhiosrachadh mu chothroman trèanaidh.

1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

45. Tha feum air prògram trèanaidh coitcheann gach bliadhna airson buidhnean a tha a' cur ri ath-bheothachadh na Gàidhlig.

1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

46. Bhiodh e feumail nan tigeadh buidhnean còmhla airson seiseanan trèanaidh.

1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

47. Tha feum air poileasaidh coitcheann airson bhuidhnean a thaobh an uiread de thrèanadh a bu chòir do gach neach a tha an sàs ann an leasachadh cànan/coimhearsnachd a dhèanamh gach bliadhna.

1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

48. Bu chòir do bhuidhnean trèanaidh nàiseanta barrachd cuideim a chur air trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd.

1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

49. Tha feum air barrachd airgid/ghoireasan bho bhuidhnean maoinachaidh nàiseanta airson trèanadh ann an leasachadh cànan is coimhearsnachd.

1 gu tur an aghaidh 2 an aghaidh 3 gun bheachd 4 ag aontachadh 5 ag aontachadh gu làidir

50. **Beachdan eile?** Ma tha sibh airson beachdan a thoirt seachad air cuspair sam bith a tha a' buntainn ri feumalachdan trèanaidh do bhuidhnean, nach sgrìobh sibh sa bhogsa fodha iad?

Mìneachaidhean

Planadh cànan [Language Planning]: a' tuigsinn

- nan h-adhbharan eachdraidheil, sois-eòlach agus poileataigeach aig cùl crìonadh cànan
- nam pròiseasan a tha an lùib ath-bheothachadh cànan
- nam prìomh raointean-obrach ann am planadh cànan: leasachadh corpais, àrdachadh inbhe cànan, cleachdadh cànan agus buannachadh a' chànan' [language use and language acquisition]
- mar a nithear poileasaidh cànan.

Mothachadh cànan [Language Awareness]: a' tuigsinn

- na tha ann an dà-chànanas (seach diglossia) agus mar a tha seo a' nochdadh ann am poileasaidhean agus gnìomhan pragtaigeach
- na buaidh a th' aig mòr-chànan agus mòr-chultar air mion-chànan mar a' Ghàidhlig, agus
- mar a thèid goireasan pragtaigeach dà-chànanach a dhealbhadh, mar bhileagan, soidhnichean, foirmichean agus sanasan dà-chànanach.

Leasachadh coimhearsnachd [Community Development]: a' tuigsinn

- nan diofar structaran agus dhòighean-obrach sa choimhearsnachd, air am bite a' togail iomairtean coimhearsnachd/cànan
- sgilean conaltraidh is co-obrachaidh eadar diofar bhuidhnean
- stiùireadh phròiseactan agus ceannas phròiseactan coimhearsnachd
- sgilean pragtaigeach a thaobh rianachd, iarrtasan maoineachaidh, agus co-luadar le buidhnean maoineachaidh.

Sgilean sa Ghàidhlig [Gaelic Language Skills]: a' cur ri

- fileantachd ann am bruidhinn, tuigsinn, leughadh agus sgrìobhadh na Gàidhlig
- tuigse air prionnsabalan aig cùl poileasaidh cànan a tha a' dìon cleachdadh mion-cànan
- togail misneachd ann a bhith a' cleachdadh na Gàidhlig anns gach suidheachadh.

Tapadh leibh airson ur taic leis a' cheisteachan seo.

Tillibh ur ceisteachan sa chèis an cois seo gu: Rannsachadh CPD, Lèirsinn, Sabhal Mòr Ostaig, An Teanga, Slèite, an t-Eilean Sgitheanach, IV44 8RQ, ro dheireadh an t-seachdain a' tòiseachadh Diluain 4.3.13.

A.**ABOUT YOUR ORGANISATION**

1. Organisation name: _____

2. What kind of organisation is it? [Please tick only one box]

☐ Gaelic organisation	☐ Charity (paid employment)
☐ Public body	☐ Voluntary group
☐ Local authority	☐ Other _____

3. Where is the organisation's (main) office? [Please tick only one box]

☐ Western Isles	☐ Glasgow/Edinburgh/Central Belt
☐ Inverness	☐ Argyll & Bute
☐ Highland region (excl. Inverness)	☐ Elsewhere in Scotland

4. Does the organisation have a language policy? [Please tick only one box]

- Yes No Working on it

5. How many people in the organisation work, for at least some of the time, through the medium of Gaelic?

[please write the number of people in each box]

number of paid workers number of non-paid workers

6. How many individuals work for the organisation? [please write the number of people in each box]

number of paid workers number of non-paid workers

7. How many individuals in your organisation work on issues directly relating to communities and Gaelic speakers?

[please write the number of people in each box]

number of paid workers number of non-paid workers

8. If the organisation has staff (paid or unpaid) who work in areas pertaining to Gaelic communities, what kind of employment/roles do they have? [please write the number of people in each box]

TYPE OF WORK	NUMBER OF PEOPLE	
Community development	paid workers <input type="text"/>	non-paid workers <input type="text"/>
Language development in the community	paid workers <input type="text"/>	non-paid workers <input type="text"/>
Developing policies that affect services/Gaelic communities	paid workers <input type="text"/>	non-paid workers <input type="text"/>
Unpaid/volunteer members on a community committee for a Gaelic organisation	paid workers <input type="text"/>	non-paid workers <input type="text"/>
Other:	paid workers <input type="text"/>	non-paid workers <input type="text"/>

Please explain: _____

B.**STAFF TRAINING AT THE MOMENT**

9. Does the organisation have a training policy for:

[please tick each relevant box]

paid workers? yes no
 non-paid workers? yes no

10. Is it compulsory for a worker to undertake training?

[please tick each relevant box]

paid workers? yes no
 unpaid workers? yes no

11. How many, if any, hours of training per year should a worker undertake?

[please insert numbers in the relevant boxes]

hours for paid workers hours for non-paid workers

12. Is there a budget for training?

[please tick each relevant box]

paid workers? yes no
 non-paid workers? yes no

13. if so, please would you indicate what sort of sum is available for training:

[please insert numbers in the relevant boxes]

paid workers £ non-paid workers £

14. Of current workers, how many had jobs previously that were related to:

[please indicate how many of each type in the boxes]

language development? number of paid workers number of non-paid workers
community development? number of paid workers number of non-paid workers

Definitions for the following terms "language planning", language awareness" "community development" and "Gaelic language skills" are provided on the back (page 8) of this questionnaire.

Please read them before going on to answer the following questions.

15. How many in the organisation have had training in the following:

[please indicate how many of each type in the boxes]

Language planning? number of paid workers number of non-paid workers
Language awareness? number of paid workers number of non-paid workers
Community development? number of paid workers number of non-paid workers

Gaelic language skills?

number of paid workers

number of non-paid workers

Current Training in Language Planning

not currently undertaken

16. How many workers are currently undertaking training in Language Planning? [please write the number in each box]

number of paid workers

number of non-paid workers

17. Which of the following are currently used for training in Language Planning? [please tick all relevant boxes]

distance learning - vc /skype/jabber

on-site trainer at workplace

distance learning - phone

local learning centre

self-directed study with online resources

residential course

self-directed study with printed resources

on-line discussion board

other [please state]:

18. How long are the current courses in Language Planning? [please tick all relevant boxes]

half-day

2-3 days

other (please explain):

day

week-long

19. Is the current training in Language Planning [please tick one] Accredited or Non-accredited?

20. Please tell us the name of the course(s) and who/which organisation is delivering it:

Current Training in Language Awareness

undertaken

not currently undertaken

21. How many workers are currently undertaking training in Language Awareness? [please write the number in each box]

number of paid workers

number of non-paid workers

22. Which of the following are currently used for training in Language Awareness? [please tick all relevant boxes]

distance learning - vc /skype/jabber

on-site trainer at workplace

distance learning - phone

local learning centre

self-directed study with online resources

residential course

self-directed study with printed resources

on-line discussion board

other [please state]:

23. How long are the current courses in Language Awareness? [please tick all relevant boxes]

half-day

2-3 days

other (please explain):

day

week-long

24. Is the current training in Language Awareness [please tick one] Accredited or Non-accredited?

25. Please tell us the name of the course(s) and who/which organisation is delivering it:

Current Training in Community Development

not currently undertaken

26. How many workers are currently undertaking training in Community Development? [please write the number in each box]

number of paid workers number of non-paid workers

27. Which of the following are currently used for training in Community Development? [please tick all relevant boxes]

☐ distance learning - vc /skype/jabber	☐ on-site trainer at workplace
☐ distance learning - phone	☐ local learning centre
☐ self-directed study with online resources	☐ residential course
☐ self-directed study with printed resources	☐ on-line discussion board
☐ other [please state]:	

28. How long are the current courses in Community Development? [please tick all relevant boxes]

☐ half-day	☐ 2-3 days	☐ other (please explain):
☐ day	☐ week-long	

29. Is the current training in Community Development [please tick one] Accredited or Non-accredited?

30. Please tell us the name of the course(s) and who/which organisation is delivering it:

Current Training in Gaelic Language Skills

undertaken

not currently undertaken

31. How many workers are currently undertaking training in Gaelic Language Skills? [please write the number in each box]

number of paid workers number of non-paid workers

32. Which of the following are currently used for training in Gaelic Language Skills? [please tick all relevant boxes]

☐ distance learning - vc /skype/jabber	☐ on-site trainer at workplace
☐ distance learning - phone	☐ local learning centre
☐ self-directed study with online resources	☐ residential course
☐ self-directed study with printed resources	☐ on-line discussion board
☐ other [please state]:	

33. How long are the current courses in Gaelic Language Skills? [please tick all relevant boxes]

☐ half-day	☐ 2-3 days	☐ other (please explain):
☐ day	☐ week-long	

34. Is the current training in Gaelic Language Skills [please tick one] Accredited or Non-accredited?

35. Please tell us the name of the course(s) and who/which organisation is delivering it:

C.

DEMAND FOR TRAINING

36. What kinds of training in Gaelic language and community development would the organisation be interested in?

[Please tick each kind that is appropriate]

- Language planning
- Language awareness
- Community development
- Gaelic language skills
- None (go to section D)
- Other

Please explain your answer here:

37. How many workers in the organisation require training in the following topics:

[please indicate how many of each type in the boxes]

Language planning?	number of paid workers <input type="text"/>	number of non-paid workers <input type="text"/>
Language awareness?	number of paid workers <input type="text"/>	number of non-paid workers <input type="text"/>
Community development?	number of paid workers <input type="text"/>	number of non-paid workers <input type="text"/>
Gaelic language skills ?	number of paid workers <input type="text"/>	number of non-paid workers <input type="text"/>

38. Can workers be released from normal duties for the following: [Please tick each relevant box]

half-day course	☐	weekend course	☐
day course	☐	15 week course, part-time	☐
2-3 day course	☐	15 week course, full-time	☐
Other	☐		

Please explain your answer here:

39. How much time could a worker be given, free from normal duties, to undertake training?

[Please tick each relevant box]

An hour per day	☐	A day each month	☐
1-2 hours each week	☐	2-day course, once a month	☐
Half a day per week	☐	A week's course, once yearly	☐
A day each week	☐		
Other	☐	Please explain your answer here:	

40. To which villages/towns/areas would workers be willing to travel for training? Please name them here:

41. For each of the four topics - Language Planning, Language Awareness, Community Development and Gaelic Language Skills - please rank the preferred choice of learning format for your organisation.

Please RANK "1" for the preferred choice, "2" for the second choice, and "3" for third choice

LANGUAGE PLANNING

RANK ("1", "2" and "3" best formats)

- distance learning with tutor by vc/skype/jabber
vc/skype/jabber
- distance learning with tutor by phone
- on-site tutor at the workplace
- training at a local learning centre
- self-study using online resources
- self-study using printed resources
- residential course
- on-line discussion board
- other suggestion(s):

LANGUAGE AWARENESS

RANK ("1", "2" and "3" best formats)

- distance learning with tutor by
by
- distance learning with tutor by phone
- on-site tutor at the workplace
- training at a local learning centre
- self-study using online resources
- self-study using printed resources
- residential course
- on-line discussion board
- other suggestion(s):

COMMUNITY DEVELOPMENT

RANK ("1", "2" and "3" best formats)

- distance learning with tutor by vc/skype/jabber
vc/skype/jabber
- distance learning with tutor by phone
- on-site tutor at the workplace

Gaelic Language Skills

RANK ("1", "2" and "3" best formats)

- distance learning with tutor by
by
- distance learning with tutor by phone
- on-site tutor at the workplace

- training at a local learning centre
- self-study using online resources
- self-study using printed resources
- residential course
- on-line discussion board
- other suggestion(s):

- training at a local learning centre
- self-study using online resources
- self-study using printed resources
- residential course
- on-line discussion board
- other suggestion(s):

D. OPINIONS ABOUT TRAINING

Please read the sentences below and choose an answer between 1-5, where

- 1 = We entirely disagree**
- 2 = We don't agree**
- 3 = We have no strong opinion either way**
- 4 = We agree**
- 5 = We agree strongly with this**

42. There should be more training for organisations who are involved in the revitalisation of Gaelic.

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
entirely disagree	disagree	no opinion	agree	strongly agree

43. There is a need for accredited courses, such as a CPD qualification (Continuing Professional Development).

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
entirely disagree	disagree	no opinion	agree	strongly agree

44. There's a need for Bòrd na Gàidhlig to co-ordinate information about training opportunities.

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
entirely disagree	disagree	no opinion	agree	strongly agree

45. There is a need for a common, annual training programme for organisations contributing to Gaelic revitalisation.

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
entirely disagree	disagree	no opinion	agree	strongly agree

46. It would be useful if organisations came together for training.

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
entirely disagree	disagree	no opinion	agree	strongly agree

47. There's a need for a common policy on how much training each individual involved in Gaelic/community development should undertake each year.

1 entirely disagree 2 disagree 3 no opinion 4 agree 5 strongly agree

48. National training bodies should put greater emphasis on training in language and community development.

1 entirely disagree 2 disagree 3 no opinion 4 agree 5 strongly agree

49. There is a need for more funding/resources from national funding bodies for training in language and community development.

1 entirely disagree 2 disagree 3 no opinion 4 agree 5 strongly agree

50. Other opinions? If you would like to add anything here that relates to organisations' training needs, please comment in the box below.

Definitions

Language Planning: has an understanding of:

- the historical, sociological and political reasons which lie behind language decline
- the processes that are involved in revitalising a language
- the main principles of language planning: corpus planning, status planning, language use and language acquisition, and
- how to draw up a language plan.

Language Awareness: has an understanding of:

- what bilingualism means (vis-a-vis diglossia) and how bilingualism is represented in policies and practical examples

- the impact of majority languages and cultures on minority languages such as Gaelic; and
- how practical resources such as leaflets, signs, forms and bilingual adverts can be designed to be fully bilingual.

Community Development: has an understanding of:

- different community structures and community ways-of-working, on which community/language initiatives are built
- communication skills and collaborative working skills with groups, and
- practical skills for administration purposes, funding applications, and communication with funders.

Gaelic Language Skills: building on:

- fluency skills in speaking, understanding, reading and writing Gaelic
- understanding of the principles underlying language policies that aim to protect minority languages
- confidence in using Gaelic in all situations.

Thank you for your support in completing this questionnaire.

***Please can you fold it in half and return it in the enclosed envelope to:
Rannsachadh CPD, Lèirsinn, Sabhal Mòr Ostaig, An Teanga, Slèite, an t-Eilean
Sgitheanach, IV44 8RQ, by the week beginning Monday 4.3.13.***

PÀIPEAR-TAICE B: NA H-AGALLAMHAN

<p>1. Am b' urrainn dhuibh beagan mìneachaidh a thoirt dhomh mun obair a tha a' bhuidheann agaibh a' dèanamh sa choimhearsnachd a thaobh leasachadh cànan?</p> <p>1.1 A bheil seo air atharrachadh bho chionn greis / bho thàinig Achd na Gàidhlig (Bòrd na Gàidhlig) gu buil</p>
<p>2. Dè na cothroman trànaidh a tha agaibh mar-thà mar bhuidheann?</p> <p>2.1 A bheil an luchd-obrach 'son nan cothroman seo a ghabhail, ma tha iad ann?</p>
<p>3. Dè na sgilean a tha aig an luchd-obrach mar-thà?</p> <p>3.1 Ciamar a ghabhas an leasachadh?</p>
<p>4. A bheil tràanadh a dhìth a dh'aona-ghnothach gus am Plana Gàidhlig agaibh a thoirt gu buil (ma tha Plana agaibh)?</p>
<p>5. A bheil sibh mothachail air duilgheadasan aig an luchd-obrach agaibh ann an co-lionadh an cuid dhleastanasan? A bheil seo ceangailte ri dìth-sgilean freagarrach?</p>
<p>6. A bheil poileasaidh trànaidh agaibh? A bheil e na dhleastanas agaibh fo ghin den luchd-maoineachaidh agaibh tràanadh a thoirt seachad? A bheil goireas (airgead) agaibh an còmhnaidh seo a thoirt gu buil?</p>
<p>7. A bheil a' bhuidhean agaibh a' dèanamh rudeigin a tha sibh a' smaoinichadh a bhiodh feumail do bhuidheann eile a tha ann an suidheachadh car coltach ribh?</p> <p>7.1 Dè an tràanadh as urrainn dhuibh a thoirt seachad an dà chuid don luchd-obrach agaibh agus do dhaoine eile a tha a' dèanamh obair car coltach?</p>
<p>8. Tha sinn a' toirt seachad ceisteachan do 50 buidhnean (air an sgaradh eadar 4 roinnean – buidhnean Gàidhlig, ùghdarasan ionadail, buidhnean poblach agus urrasan coimhearsnachd), agus ann an dòigh tha sinn a' faicinn na buidhne agaibhse mar riochdaire de na buidhnean eile: a bheil co-obrachadh ann an-dràsta a thaobh tràanadh? Dè ur beachdan air cothroman co-obrachaidh / co-òrdanachaidh?</p>
<p>9. Dè na cothroman trànaidh a bhiodh luachmhor don bhuidhinn agaibh? (le fios gu bheil sibh air seo a fhreagairt gu ìre air ceisteachan, ach seo cothrom barrachd leudachaidh / molaidhean a dhèanamh). A bheil sibh a' smaoinichadh gu bheil gin de na ceithir cuspairean trànaidh a leanas: mothachadh cànan, planadh cànan, leasachadh coimhearsnachd, sgilean Gàidhlig, nas cudromaich na gin eile? A bheil</p>

beachdan agaibh air na ceithir roinnean seo?
<p>10. A bheil airgead gu leòr aig a' bhuidhinn agaibh trèanadh a chur air dòigh?</p> <ul style="list-style-type: none"> - A bheil bacadh sam bith ann nach eil a' leigeil oirbh trèanadh a thoirt seachad no daoine a shaoradh airson trèanadh a dhèanamh?
<p>11. A bheil poileasaidh nàiseanta ann co-cheangailte ri trèanadh a tha sibh a' cleachdadh? Ma tha, dè th' ann? Mur eil, dè bhiodh feumail?</p>
<p>12. Dè an t-àite aig Bòrd na Gàidhlig ann a bhith ur cuideachadh le trèanadh? A bheil uallach air buidheann sam bith eile gus ur cuideachadh? (A bheil sibh a' faighinn a' chuideachaidh a tha riatanach dhuibh?)</p>
<p>13. A bheil sibh airson càil sam bith eile a ràdh co-cheangailte ri trèanadh?</p>

PÀIPEAR-TAICE C: BUIDHNEAN A FHUAIR CEISTEACHAN/NA THILL E

Buidhnean a fhuair ceisteachan

'Air ais' = chaidh an ceisteachan a thilleadh gu Lèirsinn

Buidhnean Gàidhlig

1. Bòrd na Gàidhlig (air ais)
2. CnaG (air ais)
3. CLÌ Gàidhlig (air ais)
4. Fèisean nan Gàidheal (air ais)
5. Pròiseact nan Ealan (air ais)
6. Stòrlann (air ais)
7. An Comunn Gàidhealach (air ais)
8. Comhairle nan Leabhraichean (air ais)
9. Ionad Chaluim Chille Ìle (air ais)
10. Deiseal (air ais)
11. An Lòchran (air ais)
12. Comann nam Pàrant (air ais)

Urrasan Leasachaidh Coimhearsnachd (charity/voluntary/community)

1. Stòras Uibhist (air ais)
2. North Harris Estate (air ais)
3. Urras Oighreachd Ghabhsainn (air ais)
4. 3rd Sector Hebrides (air ais)
5. Cothrom (air ais)
6. Fèis Rois (air ais)
7. Fòram Shiaboist (air ais)
8. An Lanntair
9. Skye and Lochalsh Council for Voluntary Organisations (air ais)
10. Voluntary Action Barra and Vatersay
11. Voluntary Action Lochaber (air ais)
12. Co-chomann na Pàirce (air ais)
13. Sleat Community Trust (air ais)

Ùghdarrasan Ionadail

1. Comhairle nan Eilean Siar (air ais)
2. Comhairle na Gàidhealtachd
3. Comhairle Earra-ghàidheal agus Bhòid (air ais)
4. Comhairle Baile Dhùn Èideann (air ais)
5. Comhairle Baile Ghlaschu (air ais)
6. Comhairle Lannraig a Tuath (air ais)
7. Comhairle Pheairt is Cheann Rois (air ais)
8. Comhairle Baile Obar Dheathain
9. Comhairle Dhùn Phris agus Ghall-ghàidheal (air ais)
10. Comhairle Shruighlea (air ais)
11. Comhairle Rinn Friù
12. Comhairle Siorrachd Inbhir Àir an Ear (air ais)
13. Comhairle Inbhir Chluaidh (ri tighinn)

Buidhnean Poblach

1. Pàrlamaid na h-Alba (air ais)
2. Riaghaltas na h-Alba (air ais)
3. Iomairt na Gàidhealtachd agus nan Eilean
4. Alba Chruthachail
5. Coimisean nan Croitearan (air ais)
6. Dualchas Nàdair na h-Alba (air ais)
7. NHS nan Eilean Siar (air ais)
8. NHS na Gàidhealtachd
9. MG Alba (air ais)
10. Foghlam Alba (air ais)
11. NHS Alba
12. Skills Development Scotland